

TURPINĀM

iespiestās un elektroniskās avīzes „Izglītība un Kultūra”, elektronisko žurnālu „Pirmsskolas Izglītība” un „Vecākiem”, iespiestā žurnāla „Praktiskie Rokdarbi” 2018. gada abonēšanas kampaņu REDAKCIJĀ!
Laikraksta gada abonements – 66,50 EUR (cena VAS „Latvijas pasts” – 70 EUR).

KOMPLEKTĀ IZDEVĪGĀK!

Sk. 15. lpp.

Apbalvoti DAF skolu reitinga 2017. gada laureāti

FOTO: Māris Buholcs

Latviešu valodas un literatūras nominācijā apbalvojumu saņēma: specializēto skolu grupā – A. Kalniņa Cēsu Mūzikas vidusskola, lauku vidusskolu grupā – Vaboles vidusskola, pilsētu skolu grupā – Rīgas Centra humanitārā ģimnāzija, ģimnāziju grupā – Talsu Valsts ģimnāzija. Labākos rezultātus savās nominācijās sasniedza Kuldīgas Mākslas un humanitāro zinību vidusskola, Mazsalacas vidusskola un Rīgas Valsts 1. ģimnāzija. Galveno balvu saņēma Saldus novada pašvaldības Druvas vidusskola.

IK DAIGA KĻANSKA

Vērtējot skolēnu centralizēto eksāmenu rezultātus, 2017. gada 15. novembrī Draudzīgā aicinājuma fonds (DAF) organizēja skolu reitinga 2017. gada balvu pasniegšanu Vidzemes koncertzālē „Cēsis”, apbalvojot labākās Latvijas skolas.

Šogad konkursā tika nominēta 51 skola četrās kategorijās: ģimnāzijas, pilsētu vidusskolas, lauku vidusskolas un specializētās skolas, to vidū tehnikumi, arodvidusskolas un mūzikas skolas.

Pasākuma iniciators un organizators ir Draudzīgā aicinājuma Cēsu Valsts ģimnāzijas atjaunotājs un ilggadējs vadītājs Jānis Endeles. Analizējot skolu reitingu, viņš atzīst, ka pēdējo gadu rezultāti rāda patīkamus pārsteigumus – reitinga augšgalā ir ne tikai lielo pilsētu mācību iestādes, bet arīvien vairāk arī nelielas skolas no Latvijas reģioniem. „Domājot par Latvijas nākotni, īpaši vēlos izcelt šos skolēnus, lai viņiem nezustu motivācija iegūt arīvien jaunas zināšanas,”

svinīgajā uzrunā teica J. Endeles.

Pēc vidējās izglītības iestāžu absolventu gūtajiem rezultātiem centralizētajos eksāmenos vērtē piecus mācību priekšmetus – latviešu valodu, matemātiku, angļu valodu, dabaszinības (bioloģija, fizika, ķīmija), vēsturi – un skolas kopvērtējumā, kā arī skolu izaugsmi gan mācību priekšmetos, gan kopvērtējumā.

DAF skolu reitinga balvu pasniegšanu organizē jau septīto gadu. Vairāk informācijas par DAF un skolu reitingu var atrast

mājaslapās www.dafonds.lv un www.konkurss.lv.

Skolu reitinga 2017. gada laureāti kopvērtējumā:

- ◆ ģimnāziju grupā – Rīgas Valsts 1. ģimnāzija;
- ◆ vidusskolu grupā – Daugavpils Krievu vidusskola–licejs;
- ◆ lauku skolu grupā – Saldus novada pašvaldības Druvas vidusskola;
- ◆ specializēto skolu grupā – Emīla Dārziņa Mūzikas vidusskola;

- ◆ kategorijā „Izaugsme” – Rīgas Vispārīglojošā privātā vidusskola „Evrīka”.

Laureāti atsevišķos vairākos priekšmetos:

- ◆ Valkas Jāņa Cimzes ģimnāzija,
- ◆ Rīgas Centra humanitārā vidusskola,
- ◆ Salienas vidusskola,
- ◆ Alfrēda Kalniņa Cēsu Mūzikas vidusskola.

Turpinājums 3. lpp. ►

REDAKTORES SLEJA

Daiga Kļanska,
laikraksta
„Izglītība un Kultūra”
galvenā redaktore

FOTO: no personiskā arhīva

Ar plašu programmu visā valstī esam nosvinējuši Latvijas Republikas 99. gadskārtu un saplānojuši simtiem labu ieceru un darbu, kā savu valsti pagodināt 100. jubilejā. Ar vienu roku vēlamies darīt labu, bet tā otra kādā kabatā kalšina tādas plānus, kas Latviju var pārvērst līdz nepazīšanai, proti, runa ir par skolu tikla sakārtošanu.

Vakar Reģionālo attīstības centru apvienības (RACA) organizētajā preses konferencē Līvānu novada domes priekšsēdētājs Andris Vaivods ar asarām acīs atzina, ka viņam, pašvaldības vadītājam, nav saprotama valsts patlaban īstenotā politika un valsts svētku pasākumā esot bijis grūti saviem iedzīvotājiem teikt uzrunu, kurā lepotos ar valsti, bet skolēnu vecākiem skaidrot valsts politiku, kādēļ ir jāslēdz skola, kas spēj nodrošināt kvalitatīvu izglītību, skola, kurā atgriežas strādāt skolas absolventi. No vienas puses, it kā tiek stiprināta reģionu attīstība, bet, no otras puses, Izglītības un zinātnes ministrija (IZM) ar tendenciozu un vienpusēju pētījumu sabiedrībai cenšas iegāvēt, ka labu izglītības kvalitāti var iegūt tikai lielo pilsētu skolās, lai gan dati par centralizēto eksāmenu rezultātiem nemaz nav tik nepārprotami vērtējami, piemēram, Līvānu novada Rudzātu vidusskolai, kuru pētījumā ir ieteikts pārveidot par sākumskolu, centralizēto eksāmenu indekss ir tikai par dažiem procentpunktiem zemāks nekā Rīgas Franču licejam, kurā skolēnus uzņem ar atlasu. Rudzātu skolēni katru gadu iegūst godalgotas vietas valsts mēroga mācību priekšmetu olimpiādēs.

Pašvaldību vadītāji ir satraukti par to, ka Izglītības likuma grozījumos, kas stāties spēkā jau nākamā gada 1. janvārī, ir noteikts Ministru kabinetam izstrādāt noteikumus par minimāli pieļaujamo izglītojamo skaitu un kritērijiem maksimāli pieļaujamā izglītojamo skaita noteikšanai klasē un klašu grupā vidējās izglītības pakāpē pašvaldību, valsts augstskolu un privātajās vispārējās izglītības iestādēs. Ir paredzēts, ka šos kritērijus izglītības iestādes dibinātājs ievēros, nosakot maksimāli pieļaujamo izglītojamo skaitu klasē un klašu grupā. „Lai gan vairākkārt IZM valsts sekretāri Līgu Lejiņu esam aicinājuši skaidrot IZM ieceres, viņa ne reizi nav radusi iespēju to izdarīt, aizbildinoties ar svarīgākām saņēmēmēm. Ministra Kārļa Šadurska solījumiem, ka par skolu tiklu runās ar katru pašvaldību individuāli, neticam, jo mūsu viedokli neieklās un to neievēro,” teica A. Vaivods. RACA valdes priekšsēdētājs Valkas novada domes priekšsēdētājs Vents Armands Krauklis uzskata, ka, īstenojot IZM plānoto skolu tikla sakārtošanu, izaudzināsim vēl vienu kosmopolitu paaudzi bez piederības savai dzimtajai vietai. „Vai mēs gribam, lai Latvijas laukos dzīvo tikai pensionāri un daži lielsaimnieki vai tomēr saimnieki, kopj un attīsta latviešu kultūru arī cilvēki spēka gados? Aizslēdzot skolas, Latvijas lauki paliek bez inteliģences. Tādas izšķiršanās priekšā patlaban ir Latvija,” teica V. A. Krauklis. Abi pašvaldību vadītāji apliecināja, ka neviena skola netiek mākslīgi uzturēta un jau patlaban ar katru ģimeni tiek pārrunātas bērnu izglītības ieguves iespējas, taču viņiem nav pieņemama situācija, ka skolu izglītības pakāpi tiek rosināts samazināt grāmatvedis, kam sekos iedzīvotāju izceļošana.

Par skolu tikla pētījumu 24. novembrī diskutēs arī Latvijas Pašvaldību savienības organizētajā novadu dienā Aizkrauklē. Līvānieši jau ir savākuši un valsts augstākajām amatpersonām iesnieguši parakstus par Latvijas lauku skolu saglabāšanu. Aicinu arī pārējās pašvaldības, skolu kolektīvus nenolaist rokas, nestāvēt malā, nepieļaut aplamu lēmumu pieņemšanu, bet būt aktīviem un aizstāvēt savas tiesības dzīvot un strādāt savā dzimtajā zemē.

Svētdien adventes vainagā iedegsim pirmo svečiti, iesākot Ziemassvētku gaidīšanas laiku. Šajā laikā aicinu darīt konkrētus darbus, tā mācoties līdzietību, iejūtību, sirsnību, prasmi dalīties.

Gundegai Skudriņai – sudraba godalga starptautiskā konkursā

Publicitātes foto

◀ Radošās apvienības „Skudras metropole” komanda Gundegai Skudriņas vadībā piedalījās starptautiskā pasākumu un dzīvo notikumu festivālā „Bea World Festival 2017” Portugālē, kur ieguva sudraba godalgu kultūras pasākumu kategorijā. Latvijas radošie prāti konkursam bija pieteikuši gastronomiskās performances „Latvian Senses” projektu, kas tapis sadarbībā ar „LIVE Riga”, iepazīstinot ar Rīgas un Gaujas reģionu kā Eiropas gastronomiskā tūrisma galamērķi.

Šajā performancē dalībniekiem bija iespēja novērtēt Latvijas dabas bagātību – mežus, laukus, Gauju, aizstājot ierastās vakariņas ar interaktīvu un izglītojošu darbošanos, izbaudot aktivitāti ar dažādām maņām.

Izdota monogrāfija par Latvijas valstisko nepārtrauktību

Publicitātes foto

◀ Latvijas Zinātņu akadēmijas Baltijas stratēģisko pētījumu centrs izdevis monogrāfiju „Nepārtrauktības doktrīna Latvijas vēstures kontekstā”.

Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes profesora Tālava Jundža zinātniskajā vadībā šajā monogrāfijā ir aplūkota starptautiskajās tiesībās un valsts tiesībās pazīstamā nepārtrauktības doktrīna, pamatojot tās piemērojamību Baltijas valstu vēstures kontekstā.

Monogrāfijā ir secināts un zinātniski pamatots, ka Latvijas valstiskās nepārtrauktības jautājumi nav tikai teorētiski, bet ka tiem joprojām ir praktiska nozīme Latvijas starptautiskajās attiecībās un okupācijas seku pārvarēšanā.

„Lielajā Kristapā” triumfē „Melānija”

Publicitātes foto

◀ Latvijas Kinematogrāfistu savienība 13. novembrī labākajām 2016./2017. gada filmām 23 kategorijās pasniedza 2017. gada balvu „Lielais Kristaps”. Par labāko pilnmetrāžas spēlfilmu tika atzīta „Melānijas hronika” (režisors Viesturs Kairiņš, producenti Gints Grūbe, Inese Boka-Grūbe, „Mistrus Media”), par labāko pilnmetrāžas dokumentālo filmu – „Atbrīvošanas diena” (režisori Uģis Olte, Mortens Troviks, producenti Uldis Cekulis, „VFS Films”). Labākās īsmetrāžas dokumentālās filmas titulu ieguva „Lidija” (režisors Andrejs Verhoustinskis, producenti Uldis Cekulis, „VFS Films”). Labākās animācijas filmas gods – filmam „Bize un Neguļa” (režisori Edmunds Jansons, producete Sabīne Andersone, „Atom Art”).

Balvu par mūža ieguldījumu latviešu kinomākslā 9. novembrī saņēma zīmētās animācijas aizsācēji Latvijā Roze Stiebra un Ansis Bērziņš.

ŽURNĀLA „VECĀKIEM”
JAUNĀKAJĀ NOVEMBRA NUMURĀ LASIET:

- ◆ **TRADĪCIJAS, KAS JĀLAUŽ:** turpini bez pēriena!
Pieaugušie, fiziski sodot bērnus, izreaģē savas dusmas un stresu, nevis māca, kā pareizi uzvesties.
- ◆ **RAKSTURA AUDZINĀŠANA ĢIMENĒ**
Mēs domājam par bērniem kā par nākotnes profesiju pārstāvjiem – kā topošajiem ārstiem, inženieriem, skolotājiem u. c., bet nedomājam par bērniem rakstura kontekstā.
- ◆ **LATVIJAS IEDZĪVOTĀJU RISKANTĀ UZVEDĪBA INTERNETĀ**
Medijpratības tests 1.–4. klasē. „Raksta Salavecītis. Viņš lūdz atsūtīt savu adresi un uzrakstīt laiku, kad mājās būs viens (viena). Viņš sola atnest dāvanu un lūdz to neteikt vecākiem.”

NOVEMBRA IZDEVUMĀ „PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBA”:

- ◆ TRIZ – radošās domāšanas metodes
- ◆ Mācību metodes „Mind Lab” apguve
- ◆ 9. novembrī jau septīto reizi tika pasniegtas Rīgas pašvaldības balvas par ieguldījumu pirmsskolas izglītības attīstībā. Viena no nozīmīgākajām ir Martas Rinkas piemiņas balva „Mūžs veltīts bērniem”.

IZGLĪTĪBA KULTŪRA

Laikraksts „Skolotāju Avīze”
iznāk kopš 1948. gada 1. janvāra,
kopš 1990. gada 1. janvāra –
ar nosaukumu „Izglītība”,
kopš 1994. gada 6. janvāra – ar
nosaukumu „Izglītība un Kultūra”.

Nedēļas laikraksts
„Izglītība un Kultūra”
Izdevējs:
SIA „AB konsultants”
Vienotais reģistrācijas
numurs: 40103361805
Latvijas Republikas UR
masu informācijas līdzekļa
reģ. apl. Nr. 000701313

Redakcijas adrese:
Dzirnavu iela 21 Rīgā, LV-1010
Tālr.: 67096393,
e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv
www.izglitiba-kultura.lv
Galvenā redaktore:
Daiga Kļanska
Tālr.: 29 808301

e-pasts: daiga.klanska@izglitiba-kultura.lv
Reklāma un mārketingas:
e-pasts: reklama@izglitiba-kultura.lv
Tālr.: 25628748, 67096393
Literārā redaktore: Zigrīda Purvīce
e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv
Maketēja: Linda Prātniece
e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv

Iespiests tipogrāfijā „Mūkusalā”.
Tirāža: 2000.
Abonēšanas indekss: 1092

Pārpublicēšanas vai citēšanas gadījumā
atsauce uz „Izglītību un Kultūru” obligāta.
Publikācijas paustais viedoklis ne vienmēr
atspoguļo redakcijas viedokli.

Apbalvoti DAF skolu reitinga 2017. gada laureāti

Turpinājums no 1. lpp. ►

Panākumi – tas ir skolotāju darba rezultāts

J. Endeles uzskata: ja skolās ir panākumi, tad tas ir skolotāju darba rezultāts. Viņš informē, ka daudz un vispusīgu informāciju var iegūt mājaslapā www.konkurss.lv, kurā ir atspoguļoti katras vidusskolas skolēnu mācību rezultāti jau kopš 2009. gada un šajos gados notikusi izaugsme. To ir iespējams uzzināt par katru mācību priekšmetu, kas tiek vērtēts reitingā, atliek tikai uzklikšķināt uz attiecīgās skolas un jebkura mācību priekšmeta nosaukuma, lai gūtu visaptverošu priekšstatu.

„Runājot par reitinga galvgali iekļuvušajām skolām, es tās varu sagrupēt trijās daļās: nemainīga daļa, daļēji mainīga un absolūti mainīga. Nemainīgā daļa ir ģimnāzijas un vidusskolas lielpilsētās. Bez diskusijām 1. vietā gadu no gada ir Rīgas Valsts 1. ģimnāzija, pēc tam seko Rīgas Valsts 2. vai Rīgas Valsts 3. ģimnāzija, Āgenskalna Valsts ģimnāzija un Rīgas Franču licejs. Jau vēsturiski Rīgas Valsts 1. ģimnāzija ir izveidojusies par ļoti labu skolu, kur notiek skolēnu atlase un mācās spējīgākie jaunieši no visas valsts.

Lielajās pilsētās starp līderēm ir jāmin Daugavpils Krievu vidusskola–licejs, Rīgas 64. vidusskola un Rīgas Centra humanitārā vidusskola, Rīgas Juglas un Rīgas Teikas vidusskola, Rīgas 49. un Rīgas 40. vidusskola. Šo skolu sniegums apliecina, ka nacionālajai izglītības sistēmai Latvijā ir ielikti stipri un labi pamati.

No otras puses, Rīgas mazākumtautību skolās sasniegumi nav tik augsti, daudzās Rīgas vidusskolās vidusskolas posmā pārsvarā ir tikai viena klase. Manuprāt, galvaspilsētā ir nepieciešama šo skolu tīkla normalizēšana. Mūsu apkopotā informācija par šo faktu liecināja jau pirms septiņiem gadiem, un mums ekonomģeogrāfa Jāņa Turlaja izveidotā skolu karte nav nekāds jaunums. Diemžēl Izglītības un zinātnes ministrija šo iepriekšējo gadu analīzi nav respektējusi.

Mazajās pilsētās apmēram 50 % skolu ir notikušas izmaiņas, piemēram, vislabākie rezultāti ir Vidzemes ģimnāzijās, starp tām ir Siguldas Valsts ģimnāzija, Cēsu Valsts ģimnāzija, Valkas J. Cimzes ģimnāzija, Madonas Valsts ģimnāzija. Cēsīs ir divas valsts ģimnāzijas, un nodoms ir pilsētā saglabāt iespēju iegūt kvalitatīvu izglītību vairākumam bērnu, jo citādi viņi būtu spiesti doties prom un mācīties citviet. Lai notiktu izaugsme, konkurencei vienā pilsētā ir daudz lielāka nozīme nekā plašākā mērogā. Mazpilsētās spē-

FOTO: Māris Buholcs

Analizējot skolu reitingu, tā iniciators un organizators Jānis Endeles atzīst, ka pēdējo gadu rezultāti rāda patikumus pārsteigumus – reitinga augšgalā ir ne tikai lielo pilsētu mācību iestādes, bet arvien vairāk arī nelielas skolas no Latvijas reģioniem.

cīgākās joprojām ir skolas Latgalē.

Vēlējāties stimulēt skolas, kurās absolūtajā vērtējumā rezultāti līdz šim ir viduvēji vai pat zemi. Ja redzam, ka ir tendence cīnīties par kaut ko labāku, ir vērojama izaugsme, tad šīs skolas ir jāatbalsta. Šogad izaugsmes nominācijā ir divas skolas: Valkas J. Cimzes ģimnāzija un A. Kalniņa Cēsu Mūzikas vidusskola.

Lauku skolu vidū starp labākajām diezgan stabili ir Špoģu vidusskolas un Druvas vidusskolas audzēkņi, piemēram, Druvas vidusskolas absolventi šogad ir uzrādījuši izcilus rezultātus latviešu valodā, pārspējot pat lielo pilsētu

ģimnāziju audzēkņu zināšanas. Pirmo reizi ir noticis tā, ka kāda skola iegūst absolūto augstāko novērtējumu konkrētā mācību priekšmetā – un Druvas vidusskolai tas ir izdevies.

Runājot par centralizēto eksāmenu uzdevumu grūtības pakāpi, secinu – ja pusei skolu ir bijusi izaugsme kādā mācību priekšmetā, tad grūtības pakāpe ir pieņemama un normāla, taču izaugsme ir bijusi tikai apmēram 10 %, piemēram, matemātikā uzdevumi nebija pārāk grūti, bet tie bija netrāicionāli noformulēti, un netika ievērots fakts, ka vairākums skolēnu nespēj pielāgoties neparastām un

jaunām situācijām. Te izšķirīgais nav mācīties vai nemācīties – ir jābūt attīstītai spējai loģiski domāt. Ja bērns izlasa uzdevumu „Atrisini vienādojumu...”, tad viņam ir skaidrs, ka tas ir jārisina, bet, ja ir rakstīts „Vai šim vienādojumam ir tāda vai tāda sakne?”, skolēns nerisina. Tas būtu jārespektē, ja izprot un zina bērnu uztveri un psiholoģiju. Protams, izņēmumi ir tie, kam matemātika nesagādā grūtības, tie izprot arī sarežģīto uzdevuma formulējumu, taču to nevar gaidīt no vairākuma bērnu.

Neviens, piemēram, nepārdzīvo, ja kāds nespēj aizlēkt tālāk par diviem metriem vai nedzied kā slavens solists, bet ceļam paniku, ja nevar atrisināt uzdevumus. Daba katram šūpoli ir ielikusi kaut ko citu. Skolotāju un skolas uzdevums ir ieraudzīt šo katra talantu un attīstīt to. Manuprāt, pilnīgi nevajadzīgi ir sevi pārslogot vai arī bērnu piespiest centties iegūt visaugstākos rezultātus pilnīgi visos mācību priekšmetos. Skolas vadības ego prasa ļoti augstu līmeni no visiem, bet tas ir pret dabiski. Piemēram, ASV, kuru nācija ir skaitliski milzīga, fiziku mācās apmēram 7 %; tad vajadzētu saprast, ka Latvijā nevarētu būt pārāk augsts procents to skolēnu, kuri dzīvē izvēlēties studēt tehniskās zinātnes augstskolā.

Patlaban ir uzsākts projekts par kompetencēm. Salīdzinu ar savu pieredzi, kad uzsāku skolotāja gaitas Dobeļē. Izcilis bija matemātiķis Jānis Mencis, seniors, viņš bieži atbrauca arī uz lauku skolām, lai izmēģinātu, kā viņa izstrādātā metodika un uzdevumi ir saprotami bērniem. Atceros gadījumu,

“Neviens nepārdzīvo, ja kāds nespēj aizlēkt tālāk par diviem metriem vai nedzied kā slavens solists, bet ceļam paniku, ja nevar atrisināt uzdevumus.

kad runa bija par polinomu reizināšanu. Kad klasē ienāca staltais un augumā raženais vīrs, bērni izskatījās sarāvušies un nobijušies. J. Mencis aicināja visus kopā kaut ko uzdziedāt, tātad viņš saprata, ka vispirms ir jārada jauka un atbrīvota atmosfēra. Man šķiet, ka šie skolēni vēl tagad atceras, ko nozīmē sareizināt polinomus. Viņš aicināja trīs zēnus iziet aiz durvīm, bet četras meitenes – nostāties klases priekšā, tad zēnus aicināja iekšā un kā īstiem džentlmeņiem lika katram sasveicināties ar katru meiteni. Tālāk skaidroja, kas ir polinomu reizināšana – katrs sasveicinās ar katru.

Manuprāt, mākslīgi neko nevar radīt, tikai īsti kompetents skolotājs izdomās šādus un līdzīgus piemērus, lai bērni uztvertu un saprastu lietas un parādības. To arī es savā praksē esmu darījis – mēģināju stundās radīt mierīgu, radošu un netraucējošu gaisotni, jo tikai tā ir iespējams iemācīties un saprast to, ko mācies,” savos vērojumos un pieredzē dalās J. Endeles. ■

FOTO: Māris Buholcs

Bijušais izglītības un zinātnes ministrs Kārlis Greiškālns (pirmais no labās) balvas pasniedza labākajām lauku vidusskolām: Druvas vidusskolai, Babītes vidusskolai, Špoģu vidusskolai, Pilsrundāles vidusskolai, Andreja Upīša Skrīveru vidusskolai un Ugāles vidusskolai.

Latvijas skolēnu problēmu risināšanas prasme ir nedaudz zem OECD valstu vidējā līmeņa

IK DAIGA KĻANSKA

Skolēnu kompetence risināt problēmas savstarpējā sadarbībā ir jauna joma Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO) starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā (*Programme for International Student Assessment – PISA*). Pirmoreiz tā tika ietverta *PISA 2015*. gada pētījuma ciklā līdztekus pamatjombām – dabaszinātnēm, matemātikai un lasīšanai.

Jaunos *PISA 2015* rezultātus OECD paziņoja 2017. gada 21. novembrī, kad arī Latvijā notika preses konference, kurā piedalījās ESAO *PISA* vadītājs Latvijā Latvijas Universitātes profesors **Andris Kangro**.

Problēmu risināšanas jomas uzdevumi (seši uzdevumi, 117 jautājumu) bija izstrādāti tikai datorizētai testēšanai, šajā pētījuma *OECD PISA 2015* moduli piedalījās 52 valstis, t. sk. 32 ESAO valstis.

Kompetenci risināt problēmas savstarpējā sadarbībā *PISA 2015* definē kā indivīda spēju efektīvi iesaistīties procesā, kurā divas vai vairākas personas (aģenti) mēģina atrisināt problēmu, daloties izpratnē un centienos, kas ir vajadzīgi, lai rastu risinājumu, apvienojot savas zināšanas, prasmes un centienus. Problēmu risināšana savstarpējā sadarbībā ietver prasmes komunicēt, risināt konfliktus, veidot komandu, panākt vienošanos, novērtēt sasniegto un virzīties tālāk, lai sasniegtu mērķi. Kompetence risināt problēmas, savstarpēji sadarbojoties, ir nepieciešama ikdienas dzīvē un darbā. Skolā to var attīstīt dažādos veidos, piemē-

ram, projektos balstītās mācībās.

Skolēni, kuriem ir augsta kompetence risināt problēmas sadarbībā ar citiem, var veiksmīgi veikt sarežģītus problēmu risināšanas uzdevumus, kuros ir nepieciešama komplicēta sadarbība starp grupas locekļiem. Viņi, ievērojot sākotnējo informāciju un nosacījumus, var atrisināt sarežģītas problēmas, pat ja ir vairāki ierobežojumi. Šie skolēni uztur izpratni par grupas dinamiku un veic pasākumus, lai nodrošinātu, ka grupas locekļi rīkojas saskaņā ar viņu iepriekš saskaņotajām lomām. Vienlaikus viņi uzrauga virzību uz risinājumu un identificē pārvaramos šķēršļus. Šādi skolēni izrāda iniciatīvu un veic darbības, lai atrisinātu domstarpības un konfliktus grupā, viņi spēj līdzsvarot sadarbības un problēmas risināšanas aspektus, identificēt efektīvus risinājumus un veikt darbības, lai atrisinātu konkrēto problēmu.

Skolēnu, kuru sasniegumi problēmu risināšanā ir augsti, Latvijā ir divreiz mazāk nekā OECD

Latvijas piecpadsmitgadīgo skolēnu vidējā kompetence (485 punkti) problēmu risināšanā savstarpējā sadarbībā ir relatīvi nedaudz zem *OECD* valstu vidējā līmeņa (500 punktu, standartnovirze – 95). Visaugstākie sasniegumi ir Singapūrai (561 punkts), Japānai (552), Honkongai (Ķīna; 541), Korejai (538), Kanādai (535), Igaunijai (535), Somijai (534), Makao (Ķīna; 534), Jaunzēlandei (533) utt. – kopā 18 valstīm sasniegumi ir augstāki par *OECD* valstu vidējo līmeni. *OECD* vidējam līmenim atbilst astoņu valstu grupa: Norvēģija (502 punkti),

Slovēnija (502), Beļģija (501), Čehija (499), Portugāle (498), Spānija (496) un Pekina-Šanhaja-Dzjansu-Guanduna (B-S-J-G, Ķīna; 496). Jau zemāk par *OECD* vidējo līmeni ir nākamās valstis – Francija (494 punkti), Luksemburga (491), Latvija (485), Itālija (478) utt. – kopā šajā grupā ir 25 valstis. Krievijas un Lietuvas skolēnu sasniegumi ir zemāki par Latvijas skolēnu sasniegumiem – attiecīgi 473 un 467 punkti.

Salīdzinājums ar citām *PISA 2015* pamatjombām rāda, ka Latvijas skolēnu sasniegumi problēmu risināšanā ir relatīvi nedaudz zemāki nekā viņu sasniegumi dabaszinātnēs, lasīšanā un matemātikā. To aptuveni rāda gan Latvijas skolēnu vidējo sasniegumu atšķirība no atbilstīgās jomas *OECD* valstu vidējā rādītāja (problēmu risināšanā esam 15 punktu zemāk, matemātikā – 8 punktus, lasīšanā – 5 punktus, dabaszinātnēs – tikai 3 punktus), gan precīzāki novērtējumi ar regresiju palīdzību.

Skolēnu, kuru sasniegumi problēmu risināšanas jomā ir augsti, Latvijā ir divas reizes mazāk nekā vidēji *OECD* valstīs (attiecīgi 3,9 % un 7,9 % ceturtajā līmenī); nedaudz lielāks par *OECD* vidējo rādītāju ir arī to Latvijas skolēnu relatīvais skaits, kuru sasniegumi ir zemi (attiecīgi 28,1 % un 31 % pirmajā līmenī vai zemāk).

Latvijas izglītības sistēma nodrošina relatīvi vienlīdzīgas iespējas kvalitatīvas izglītības ieguvei

Skolēnu sasniegumi problēmu risināšanā ir atkarīgi no viņu ģimeņu sociāli ekonomiskā stāvok-

ļa (SES) – ar SES ietekmi izskaidrotā sasniegumu izkliedes relatīvā daļa *OECD* valstīs vidēji ir 15,2 %, taču šī atkarība ir mazāka nekā matemātikas (22,6 %), dabaszinātnē (22,8 %) un lasīšanas (21,9 %) jomās pētījumā *OECD PISA 2015*. Ir pozitīvi vērtējams fakts, ka Latvijā, kā parasti, šī atkarība ir ievērojami zemāka nekā vidēji *OECD* valstīs – problēmu risināšanas uzdevumos tā ir 8,3 % (matemātikā 13,5 %, dabaszinātnēs 22,8 %, lasīšanā 13,2 %). Tātad arī šis rezultāts vēlreiz apliecina, ka Latvijas izglītības sistēma nodrošina relatīvi vienlīdzīgas iespējas kvalitatīvas izglītības ieguvei, zināmā mērā kompensējot nelabvēlīga ģimenes SES ietekmi.

Meitenes – prasmīgākas problēmu risinātājas

Meiteņu sasniegumi problēmu risināšanas jomā visās pētījuma dalībvalstīs ir augstāki nekā zēnu sasniegumi. Vidēji *OECD* valstīs meiteņu pārkums sasniedz 29 punktus (tas atbilst vidēji 30 % no sasniegumu izkliedes standartnovirzes valstī). Latvijā meiteņu pārkums ir viens no lielākajiem pētījuma dalībvalstu vidū – 40 punktu (jo mūsu meiteņu vidējie sasniegumi ir 505 punkti, bet zēnu – tikai 465), kas relatīvi pret Latvijas sasniegumu standartnovirzi ir 45 % (tas ir t. s. efekta lielums). Problēmu risināšanas jomā meiteņu pārkums vislielākais ir Somijā (48 % jeb 48 punkti), kam seko Latvija un pēc tam Zviedrija (43 % jeb 42 punkti). Kā zināms, liels meiteņu pārkums bija arī lasīšanas jomā – arī tajā divas valstis ar lielāko šā efekta rādītāju ir Somija (50 % jeb 48 punkti) un Latvija (50 % jeb 42 punkti). To-

ties, piemēram, Igaunijai meiteņu pārkums problēmu risināšanā un arī lasīšanā ir mazāks – attiecīgi 29 % un 32 % no standartnovirzes.

PISA 2015 rezultāti problēmu risināšanā vēlreiz apstiprina, ka piecpadsmitgadīgo skolēnu vidējie sasniegumi Latvijas lauku skolās atpaliek no viņu vienaudžu sasniegumiem pilsētu un it īpaši Rīgas skolās. Problēmu risināšanā vidējie sasniegumi Rīgā ir 499 punkti, lielajās pilsētās – 489 punkti, pilsētās – 484 punkti, laukos – 466 punkti. Rīgas skolēnu pārkums, salīdzinot ar lauku skolām, ir 33 punkti. Pētnieki atgādina, ka *PISA 2015* matemātikas jomā tas bija 38 punkti, dabaszinātnēs – 45 punkti, lasīšanā – 52 punkti.

Problēmu risināšanā (tāpat kā dabaszinātnēs, matemātikā un lasīšanā) piecpadsmitgadīgo skolēnu vidējie sasniegumi ir atšķirīgi dažādu tipu izglītības iestādēs Latvijā. Valsts ģimnāziju skolēniem vidējie sasniegumi ir visaugstākie – 514 punktu, tiem seko ģimnāziju skolēnu sasniegumi – 504 punkti, vidusskolu skolēnu sasniegumi – 485 punkti, pēc tam – pamatskolu skolēnu sasniegumi – 466 punkti.

Skolēnu sasniegumi problēmu risināšanā (tāpat kā dabaszinātnēs, matemātikā un lasīšanā) nav atkarīgi no skolēna mācību valodas – latviešu vai krievu (bilingvāli, mazākumtautību izglītības programmās).

Sasniegumi problēmu risināšanā ir augstāki skolēniem, kuri vairāk izjūt skolotāju palīdzību mācībās un taisnīgu savu sasniegumu novērtēšanu, kuri jūtas vairāk piederīgi skolai un mazāk izjūt savu vienaudžu pāridarījumus. ■

Stiprinās skolotāju un skolēnu medijpratību

IK IK INFORMĀCIJA

Organizācija „Izglītības attīstības centrs” (IAC) sadarbībā ar ASV vēstniecību Latvijā ir uzsākusī īstenot projektu „Atbalsts Latvijas jauniešu medijpratībai”. Tā mērķis, kā stāsta IAC projektu eksperte **Ingūna Irbīte**, ir stiprināt demokrātiskās un jaunas starptautiskās vērtības mūsu sabiedrībā, tādēļ laikposmā no 2017. gada novembra līdz 2019. gada februārim taps medijpratības programma un mācību materiāli, kurus integrēt mācību procesā. Pedagogiem tiks vadīti kursi un semināri, lai attīstītu plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi un kritisku izvērtēšanu un lai pēc tam to palīdzētu stiprināt skolēnos. Latvijā joprojām pastāv divas plašsaziņas līdzekļu telpas,

īpaši Krievijas pierobežā, tādēļ projekta autori cer uz Latgales skolu aktīvu iesaisti idejas un materiālu aprobācijā.

„Visvieglāk ietekmējamie ir jaunieši, tādēļ viņi ir izvēlēti par mērķgrupu, ar kuru strādāsim. Savā darbībā esam novērojuši, ka jaunieši ir aktīvāki un būtiskos jautājumos izglīto tālāk arī savu ģimeni, tādā veidā varam uzrunāt plašāku sabiedrību,” atzīst I. Irbīte.

Par projekta līdzdalībniekiem ir paredzēti apstiprināt 16 skolu komandas četru cilvēku sastāvā (pārstāvis no skolas administrācijas un klašu audzinātāji), kopumā 64 dažādu mācību priekšmetu skolotājus, kas vēlāk kļūs par reģionālajiem mentoriem saviem kolēģiem. „IAC ir daudzu gadu pieredze darbā ar lielām koman-

dām, skolām, tādu resursu izstrādē, kurus veiksmīgi izmanto formālajā izglītībā, piemēram, metodika par starpkultūru izglītību, par dažādības klātbūtni klasē,” norāda IAC vadītāja **Iveta Vērse**.

IAC projektu eksperte **Daina Zelmene** cer, ka uzsāktais „palīdzēs iedot labus instrumentus klašu audzinātājiem, jo viņi ļoti gaida saturisku un metodisku atbalstu kopīgam darbam ar saviem skolēniem, turklāt materiālus varēs izmantot arī nevalstisko organizāciju un jauniešu iniciatīvu centru pārstāvji”.

Medijpratības programmas pilnveidošanā ir aicināti iesaistīties arī eksperti – profesionāli žurnālisti, plašsaziņas līdzekļu politikas veidotāji no Kultūras ministrijas, Valsts izglītības satura centra pārstāvji, kā arī ASV

vēstniecības un Britu padomes pārstāvniecības Latvijā darbinieki; gatavi iesaistīties ir arī Konrāda Adenauera fonda pārstāvji.

Baltijas Mediju izcilības centra izpilddirektore **Rita Ruduša** norāda, ka kopā ar kolēģiem realizē pilsoniskās žurnālistikas ideju, mācot vidusskolu jauniešus kļūt par plašsaziņas līdzekļu satura veidotājiem.

Reizē ar IKT attīstību cilvēka pasaulesuzskatu un tādā veidā visu sabiedrisko domu apzināti pakļaut manipulācijai ir iespējams daudz vieglāk nekā agrāk, piemēram, nodotot cilvēku rīcībā mērķtiecīgi atlasītu informāciju, no kuras viņi, ieslēgti aizvien necaurlaidīgākā informācijas burbulī, izsecina vēlamu. Tādā sabiedrībai ir jābūt ļoti izglītotai, lai zinātu, kā atšķirt patiesību no

melniem, puspatiesību no muļķības utt.

IAC aicina pieteikties līdzdalībai projektā tās Latvijas skolās, kurām ir aktuāli stiprināt medijpratību un kuras ir motivētas līdzdarboties projekta aktivitātēs: skolu komandu mācību semināros, medijpratības programmas ieviešanā un mācību materiālu izvērtēšanā.

Vairāk par projektu un iespējām nosūtīt skolas komandas pieteikumu dalībai atlases konkursā: <http://www.iac.edu.lv/jaunumi/skolu-konkurss-lidzdalibai-projekta-atbalsts-latvijas-jauniesu-medijpratibai/>. ■

Par konkursiem, tekstiem un citādāku mācīšanos

FOTO: no personiskā arhīva

„Iespējams, šis ir arī īstais laiks, lai mudinātu skolēnus jaunā veidā apkopot pirmajā mācību semestrī apgūto,” rosina Aija Tūna.

IK AIJA TŪNA

Speciāli „Izglītībai un Kultūrai”

Daudzo notikumu virpulī pagājušonedēļ notika arī ikgadējā Latvijas kultūras kanona konkursa reģionālā kārtā, kad jaunieši tiek aicināti celt tiltus no pagātnes uz nākotni, atrast un izpētīt, ko iepriekšējās paaudzes ir definējušas par vērtībām, un parādīt savu izpratni un redzējumu, ko ar to visu varētu darīt tālāk. Konkursam pieteiktās komandas bija rūpīgi sagatavojušas, taču to skaits visos reģionos – ne pārāk liels, un viens no biežāk dzirdētajiem argumentiem: „tas prasa ļoti lielu papildu darbu no skolotāja”. Te nu ir tas, kas mulšina, – ka skolēniem domātie konkursi nereti kļūst par skolotāju konkursiem. Piedalīšanās vai nepiedalīšanās tajos ir skolotāju lēmums, ne pašu skolēnu izvēle, un galu galā tas tiešām nereti kļūst par papildu slogu, nevis loģisku mācīšanās sastāvdaļu un priekšpilnu iespēju izdarīt kaut ko pašam sev un ieraudzīt savu vienaudžu domu gaitu un veikumu. Jūs teiksiet – konkurss ir konkurss, un tur ir svarīgs sacensības elements. Iespējams. Tāpēc man tuvāka

ir festivālu pieeja un olimpisko spēļu principi: iespēja piedalīties un uzvara pār sevi kā galvenais ieguvums, kuru neviens nevar ne atņemt, ne apšaubīt. Taču arī katrs konkurss var būt patiesi vērtīgs, un šim tāds potenciāls nepārprotami piemīt.

“Tieši spēja radīt dinamisku kopainu, kas vienlaikus atspoguļo gan konkrētās zināšanas, gan, kas jo svarīgāk, izpratni par plašākiem procesiem un kontekstiem, ir tik ļoti nepieciešama mūsu skolās. Tas ir tas, kas palīdzēs dzīvē tikt no iemācītās atbildes līdz praktiskam un inovatīvam risinājumam.

“Tā arī ir dziļā mācīšanās – attīstot prasmi un pieradumu domāt analītiski, kritiski, radoši un vizuāli parādot savu domu gaitu. Tas nav par zīmējuma skaistumu; tas ir par kastišu, riņķīšu, bultiņu vai citu simbolu izvietojumu un savstarpējām attiecībām, kas vienā lapā ieliek visu lielo bildi.

Ir likumsakarīgi, ka šā mācību gada tēma ir „Latvijas kultūras kanons Latvijas simtgadei”, šai un nākamajai simtgadei, tāpēc komandām jo rūpīgi bija jāieklausās darba uzdevumā – nākt klajā ar inovatīviem, mūsdienīgiem, pašiem skolēniem aktuāliem risinājumiem pilnveidošanas stadijā esošajai kanona mājaslapai, lai tajā būtu vairāk apmeklētāju un lai tā būtu gan pragmatiski noderīgāka (kam un kāpēc?), gan saistošāka kā brīvbrīža vai pašpildināšanas iespēja.

Viena no domām atkārtojās daudzu skolu piedāvājumos: nost ar gariem tekstiem, jauniešiem tie nepatīk. Izklaušās loģiski. Diemžēl pavisam neloģiski ir tas, ka tālāk paši jaunieši bija tie, kuri viens pēc otra lasīja garus tekstus, ko klausītājiem bija grūti uztvert un kas, kā šķita, garlaikvoja arī pašu komandas biedrus. Viņi, atspēkojot žūrijas jautājumus, teica: „Tā jau jābūt. Kā tad bez tekstiem?! Ir taču nepieciešamas arī zināšanas!” Tikai dažas komandas piedāvāja vizuālus risinājumus – pārskatus, shēmas, infografikas ar laika līnijām, attēliem un atslēgas vārdiem, no kuriem digitālajā vidē var iet dziļāk, cik vien laiks, nepieciešamība, interese vai kādi citi apstākļi liek vai ļauj. Tieši šie bija vērtīgākie ieteikumi, ar kuriem tiešām ir vērts darboties tālāk. Tie atklāj dinamiku, kādas domas, lietas vai procesa attīstību. Tiem var pievienot daudzu skolēnu pieminētās spēles (un tās patiesi ir vērts ne vien spēlēt, bet arī pašiem veidot), saites uz audio un video failiem (no kuriem daļa arī var būt pašu veidota) un, protams, tekstus vai saites uz citās lapās jau esošiem tekstiem.

Tieši spēja radīt dinamisku kopainu, kas vienlaikus atspo-

guļo gan konkrētās zināšanas, gan, kas jo svarīgāk, izpratni par plašākiem procesiem un kontekstiem, ir tik ļoti nepieciešama mūsu skolās. Tas ir tas, kas palīdzēs dzīvē tikt no iemācītās atbildes līdz praktiskam un inovatīvam risinājumam. Tas palīdzēs izvairīties no situācijām, kad visādi jauka un centīga skolniece, jautāta, par ko mācās vēsturē, saka: „Par Latviju, Vāciju, Krieviju...” – „Kurš gadsimts?” – „???” Atbilde ir platas acis un plecu paraustišana. Vai cits nesens stāsts no citas Latvijas vietas: „Ko darijāt valsts svētku nedēļā skolā?” – „Skatījāmies filmu skolas zālē.” – „Kas tā bija par filmu?” Atbilde – tā pati, kas iepriekš... Šķiet, atkal nav noticis tas, kas piešķir notikumiem jēgu, – pirms un pēc darbības.

Tā arī ir dziļā mācīšanās – attīstot prasmi un pieradumu domāt analītiski, kritiski, radoši un vizuāli parādot savu domu gaitu. Tas nav par zīmējuma skaistumu; tas ir par kastišu, riņķīšu, bultiņu vai citu simbolu izvietojumu un savstarpējām attiecībām, kas vienā lapā ieliek visu lielo bildi. Tad nāk arī teksti – un nu katra rindkopa nevis nomaldās, bet iekrīt mūsu prātos īstajā vietā.

Vārdu sakot – Latvijas kultūras kanona konkurss ir par Latviju un par kultūru, un par kanonu, bet visvairāk tā ir vēl viena iespēja jēgpilni mācīties, izmantojot konkrētu saturu, lai apgūtu paliekošākas un dzīvē ļoti, ļoti nepieciešamas prasmes. Par līdzīgiem jautājumiem Lietuvas kolēģi pagājušajā piektdienā diskutēja Klaipēdā starptautiskajā konferencē „Radošums dzīvē”, kurā uzstājās arī Senmārtina Universitātes profesors Robs Keselers (*Rob Kessler*) no Lielbritānijas. Ieskatieties viņa piedāvātās zinātnes un mākslas sintēzes piemēros www.robkessler.co.uk! Ar modernāko mikroskopu palīdzību iepazītie augi ir pārvērtušies pārsteidzošos mākslas darbos, kas var kļūt gan par estētisku baudījumu, gan zinātnisku pētījuma ilustrāciju. Ļoti iespējams, ka, ieraudzot šādus attēlus, gribas lasīt arī garos tekstus un kādam zinātne, bet kādam citam māksla vairs nav tik sveša un „ne priekš manis” plauktiņā.

Profesore Janīna Kursīte nesenā intervijā ir teikusi, ka tad, „ja nebūs latviešu valodas, vēstures, mākslas izpratnes un ja nebūs gadsimtu dzīves, kas izspēlēja daiļdarbus, visa fizika un matemātika būs tikai tukša čaula”, savukārt pagājušā gada Martas Rinkas piemiņas balvas „Mūžs veltīts bērniem” ieguvēja Rīgas 126. pirmsskolas izglītības iestādes metodiķe Ligita Priede smiedamās atzīst, ka ozolzīles un

kastaņi, jo īpaši rudenī, ir labāki par papīru un pat par interaktīvajām tāfelēm.

Labā ziņa ir tā, ka nav jāizvēlas, bet – gluži otrādi – ir jāsavieno daļas veselumā un jāmacās dažādāk un priecīgāk. Tā, lai pamati, uz kā atsperties, ir stingri; lai kalnā atrodas izcilnītis, pie kura pieķerties; lai allaž ir redzams debesu jums un apvārsnis, uz kuru tiekties. Lai mācāmies ikdienā un svētkos, no pagātnes un nākotnes. No dabas, cilvēkiem, grāmatām un datoriem, un tas viss ir vienlīdz labi. Lai cik ļoti kādam šķiet, ka rokās paņemtas grāmatas lasīšana ir vērtīgāka par tā paša teksta izlasīšanu timekli, šie uzskati laikam gan būs jāpārskata, akcentu liekot uz informācijas kvalitāti, ne piekļuves formu. Kaut vai tāpēc, ka, pat labi gribot, ne katrs var regulāri nokļūt bibliotēkā, toties nu jau gandrīz katrs var piekļūt timeklam. Arī tas ir viens no iemesliem, kāpēc Latvijas kultūras kanona mājaslapai ir jābūt bagātai, saistošai un mūsdienīgai. Un kurš gan cits, ja ne paši jaunieši var palīdzēt to tādu izveidot?

“Labā ziņa ir tā, ka nav jāizvēlas, bet – gluži otrādi – ir jāsavieno daļas veselumā un jāmacās dažādāk un priecīgāk. Tā, lai pamati, uz kā atsperties, ir stingri; lai kalnā atrodas izcilnītis, pie kura pieķerties; lai allaž ir redzams debesu jums un apvārsnis, uz kuru tiekties.

Neoficiālais labais tonis nosaka, ka tad, kad valsts svētki ir nosvinēti, stafeti drikst pārņemt Ziemassvētku noskaņas – rotājumi un melodijas, mandarīni un piparkūkas, patīkamais dāvanu un vēlmju sarakstu gatavošanas un gādāšanas satraukums, gada darbu kopsavilkumu veidošanas un jauno plānu kalšanas gars. Iespējams, šis ir arī īstais laiks, lai mudinātu skolēnus jaunā veidā apkopot pirmajā mācību semestrī apgūto. Pamēģināsi? ■

Papildu informācija par Senmārtina Universitātes profesoru R. Keseleru: <http://papadakis.net/authors/>.

Talants savu aizrautību nodot citiem

IK ILZE BRINKMANE

„Balvas interešu izglītībā pasniegšana ir ikgadējs pasākums jau vairāk nekā 10 gadus. Tas ļauj pateikt paldies pedagogiem par ieguldījumu un audzēkņiem par sasniegumiem, kā arī īpaši pateikties cilvēkiem, kas interešu izglītībai ir veltījuši savu mūžu. Atzinību saņem arī jaunie, talantīgie un perspektīvie pedagogi par debiju šajā jomā,” stāsta Rīgas domes izglītības, kultūras un sporta departamenta direktora vietniece un sporta un jaunatnes pārvaldes priekšniece **Dina Viksna**. Arī šogad, 24. novembrī, kinoteātrī „Splendid Palace” dažādās nominācijās suminās balvu ieguvējus.

Kā norāda D. Viksna, konkurssam pretendenti piesaka izglītības iestādes, kurās bērniem un jauniešiem ir iespēja iesaistīties interešu izglītībā, un „komisijai nav viegli pieņemt galalēmumu – bieži robeža starp laureātiem ir ļoti relatīva, jo mīlestības darbu jau nevar novērtēt ar cipariem”.

Ar dabas dotu veiklību un nopietnu darbu

Valda Stūrmane ilgu laiku nodarbojās ar mākslas vingrošanu, vēlāk kļuva par treneri. Šajā darbā ir pavadīti 42 gadi, bet 25 gadus viņa ir Rīgas 86. vidusskolas mākslas vingrošanas interešu izglītības pulciņa pedagoge. Kolēģu novērtēta, V. Stūrmane saņems balvu par mūža ieguldījumu.

Atbildot uz jautājumu, kas ir izšķirīgais, lai kļūtu par mākslas vingrotāju, – fiziskā izturība vai grācija, V. Stūrmane atzīst, ka fiziskie dotumi ir būtiski: „Jāņem vērā, ka ir jābūt tik lokanām, lai spētu ķermeni izliekt tiltnā, uztaisīt špagatu, tādēļ, ja no dabas tas nav dots, tad labāk bērnu nemocīt.”

Nereti izskan viedoklis, ka bērni un jaunieši arvien mazāk vēlas piepūlēties, būt fiziski aktīvi. Ko pieredzējusi pedagoge ir novērojusi savā treneres darbā? V. Stūrmane piekrīt, ka bērni arvien mazāk laika pavadā laukā, spēlējot spēles, daudzi ne reizi nav lēkuši pat ar lecamauklu – ir jāmaca to darīt, toties vairākums aizrautīgi spēlē datorspēles un meklē virtuālas nodarbes tālrunī.

„Noteikumi un prasības mākslas vingrošanā ir mainījušies. Agrāk šis sporta veids bija pieejamāks un daudziem pa spēkam. Laime, ja tagad sastopu bērnu, kas spēj un var izpildīt nepieciešamo, arī pats vēlas ieguldīt pūles, – tad seko nopietns darbs. Sports ir mana sirdslieta, tādēļ ir prieks par katru mākslas vingrotāju, kas vieš cerības, piedalās sacensībās,” stāsta pieredzējusi trenere, atklājot, ka daudzi vecāki, nesapņojot par īpašiem sasniegumiem sportā, vēlas, lai viņu bērni atraujas no tehnoloģijām, tādēļ labprāt izvēlas arī šo interešu

FOTO: no V. Stūrmanes personiskā arhīva

Balvas „Par mūža ieguldījumu interešu izglītībā” laureāte Valda Stūrmane (no labās) kopā ar audzēkni Latvijas vicečempioni Mariķi Zavadsku.

pulciņu, kur notiek izkustēšanās, vingrošana.

V. Stūrmane neslēpj gandarījumu par meitenēm, kas turpina viņas patieso aizraušanos un jau nopietni palīdz, nodarbībās demonstrējot sarežģītākos vingrojumus.

Tautas dejas kļūst par vēstījumu

Tikpat aizrautīga savā profesijā ir Rīgas tautas deju metodiskās apvienības un Rīgas 45. vidusskolas tautas deju kolektīva „Čiekurs” vadītāja **Ineta Bērziņa**, kura saņems balvu „Par ieguldījumu interešu izglītībā”. Viņasprāt, dejas prieks tiek pārmantots no paaudzes paaudzē, jo dejo vecvecāki, vecāki, bērni un mazbērni, rodas arvien jaunās deju kopas. „Tautas deja ir viens no veidiem, kā saglabājam savu latvietību, piederību Latvijai, un tas zināmā mērā mūs atšķir no citām tautām. Tas ļauj nepazust globalizācijas procesā, saglabāt savu identitāti,” ir pārliecināta balvas ieguvēja.

„Īpaši skolās ir svarīgi saglabāt šo tautas tradīciju un vēlmi dejot.

Vaicāta, kas ir nemainīgais šos, žestos un kas to ļauj secināt, I. Bērziņa atzīst, ka pamatvērtības ir nemainīgas, bet izpratne kļūst dziļāka: „Tautas deja vairs nav skatuvīskā deja ar sarežģītu soli virknējumu, bet atgriežas un katrā deļ arvien vairāk atspoguļojas latviskā dzīvesziņa. Patlaban horeogrāfi cenšas atrast tēlu, sniegt vēstījumu.”

Atbildot uz jautājumu, vai pastāv vienprātība par to, kāda ir latvieša būtība deļā, horeogrāfe skaidro saskaņā ar folkloras materiāliem secināto par introverto

dabu, par ko liecinot arī etnogrāfiskās un rituālās dejas, taču uzsver, ka arī deļā viss attīstās un mainās. „Varbūt beidzot ir pienācis laiks savu iekšējo spēku izpaust uz āru – straujākās kustībās, protams, saglabājot mantoto un mums raksturīgo iekšējo pārdziļojumu, ko atklāj ķermeņa valoda,” pārdomās dalās I. Bērziņa un piebilst, ka īpaši skolās ir svarīgi saglabāt šo tautas tradīciju un vēlmi dejot.

Skolotāja priecājas par daudzajiem audzēkņiem, kas arī ir kļuvuši par deju pedagogiem.

Ar pacietību un no sirds

Šogad divi jauni un daudzsoļoši skolotāji saņem balvu par debiju interešu izglītībā.

Oskaram Raudiņam ir 20 gadu, un otro gadu tehniskās jaunrades namā „Annas 2” viņš vada nodarbības lidmodelismā. Savulaik Oskaram mamma ieteikusi atnākt uz Annas ielu, sākot ar 5. klasi, viņš izmēģinājis darboties daudzos un dažādos pulciņos, bet palicis pie lidmodelisma. Kas saistījis? Nedaudz apsvēris, saka – inovācija.

Atbildot uz jautājumu, kādu savu lomu viņš saskata tajā, lai kāds joprojām ar to nodarbotos, O. Raudiņš uzsver, ka paliek tie, kam ir patiesa interese, jo lidmodelisms prasa lielu pacietību. Lai gan gadu starpība starp skolotāju un audzēkņiem nav pārāk liela, viņš norāda, ka paaudžu atšķirības ir izjūtamas un jaunākie ar grūtībām spēj atrasties no viedtālruniem, lai rokas un prātu nodarbinātu ar ko citu. Bet jaunais skolotājs pelnīti lepojas ar savu septiņpadsmitgadīgo audzēkni Raivo Lupiku, kurš šogad Eiropas čempionātā lidmodelismā Polijā ieguvis 3. vietu. Kopumā junioru komanda divās disciplīnās ieguvis 2. un 3. vietu.

Latvijas Kultūras akadēmijas (LKA) dramaturģijas un reži-

FOTO: Jānis Romanovskis

Rīgas tautas deju metodiskās apvienības un Rīgas 45. vidusskolas tautas deju kolektīva „Čiekurs” vadītāja Ineta Bērziņa saņem balvu „Par ieguldījumu interešu izglītībā”.

FOTO: no R. Vējiņa personiskā arhīva

2017. gada augustā Tērvetes dabas parkā notika izrāde „Lutausa dzimšanas diena” balvas par debiju interešu izglītībā ieguvēja LKA dramaturģijas un režijas studenta un bērnu un jauniešu centra „Kurzeme” teātra studijas pedagoga Reiņa Vējiņa (pirmais no kreisās) vadībā.

jas students **Reinis Vējiņš** ir bērnu un jauniešu centra „Kurzeme” teātra studijas pedagogs.

Uz jautājumu, kas saista darbā ar bērniem un jauniešiem, Reinis atbild, ka tas ir labs veids, kā iepazīt sevi, jo visi kopā meklējot atbildes uz daudziem jautājumiem, un arī radošs kopdarbs.

„Jāsaprot, kurā vecuma posmā par ko runāt, tādēļ nekautrējos jautāt, lai izzinātu viņu intereses, kas ir mainīgas un ko ietekmē daudzi apstākļi. Pēc tam kopīgi meklējam piemērotākās tēmas,” atklāj R. Vējiņš. Piemēram, teātra studijas dalībnieki ieteikuši sev tuvāko dzeju, kad veidota izrāde „Tāda ir mūsu Latvija!”. Ar šo dzejas izrādi nesen, oktobrī, viesojušies Austrijā, Vīnē, lai ar latviešu biedrību Austrijā un latviešu bērnu skolas audzēkņiem gaidītu Latvijas simtgadi, sniegtu arī meistarklases.

„Jaunieši labprāt spēlē klasiku, bet ir rakstījuši arī paši savus tekstus, piemēram, par patiesības meklējumiem, par draudzību, par

viņiem svarīgāko dzīvē. Vienlaikus ir radies pasaku cikls par Lutausi, jo ir izveidojusies ļoti laba sadarbība ar Tērvetes dabas parku. Bērniem ļoti patīk spēlēt dažādus meža zvērus, putnus, Spriedīti, Lutausi. Caur pasaku tēliem runājam par attieksmi pret dabu, par labestību,” par izvēlēto žanru dažādību aizrautīgi stāsta teātra studijas pedagogs.

Vaicāts, kas ir iestudējumu skatītāji, R. Vējiņš norāda, ka bieži dodas viesizrādēs. Pērn bijuši Vācijā, bet starp skatītājiem Rīgā, Tērvetē, Talsos, Pastendē un citviet Latvijā ir gan skolēni, gan bērnudārzu audzēkņi, gan draugi un vecāki.

„Katru iestudējumu izrādām vismaz 10 reizi. Būt pamanītiem nav mūsu pašmērķis, bet, ja esi uz skatuves, tad ir vajadzīga arī publika. Ja kaut ko dara no sirds, tad agrāk vai vēlāk to pamana, un laikam tādēļ mūs labprāt aicina un vēlas redzēt,” ar gandarījumu atzīst balvas „Par debiju interešu izglītībā” ieguvējs R. Vējiņš. ■

„Mūsu mazais pārgājiens” – mācīšanās no ieraudzītā un piedzīvotā

IK DAIGA KĻANSKA

10. novembrī Tērvetes dabas parkā notika Zemkopības ministrijas (ZM) konkursa Latvijas skolu jaunatnei „Mūsu mazais pārgājiens 2017” laureātu apbalvošanas pasākums, kurā uzvarētājus sveica ZM parlamentārais sekretārs **Rinolds Arnītis**, konkursa žūrijas komisijas priekšsēdētājs rakstnieks un publicists **Ēriks Hānbergs**, ZM Meža departamenta Meža nozares stratēģijas un atbalsta nodaļas vecākā referente **Māra Mikule** un Latvijas Kokrūpniecības federācijas izpilddirektora asistente **Ieva Erele**.

Konkursā „Mūsu mazais pārgājiens” piedalījās Latvijas vispārīgā izglītājošo un profesionālo skolu skolēni, kā arī interešu izglītības pulciņu un mazpulku audzēkņi, kuri veica izpēti, kā lietaskoki Latvijā un pasaulē turpinās galaizstrādājumu veidolā. Šagada konkursa moto – „Meža zemē Latvijā!”.

Konkursam tika iesūtīti 86 darbi: 1.–4. klašu grupā – 31, 5.–9. klašu grupā – 17, interešu izglītības pulciņu un mazpulku grupā – 31, savukārt 10.–12. klašu un profesionālās izglītības iestāžu grupā – septiņi darbi.

Šogad konkurss „Mūsu mazais pārgājiens” notika 11. reizi. Iepriekšējos gados konkursa dalībnieki apzināja Latvijas mežos

sastopamās dabas un kultūrvēsturiskās vērtības, iepazīna koksnes izmantošanas veidus un ieguva plašākas zināšanas par meža nozari un tās nozīmi tautsaimniecībā, turklāt dalība konkursā veicināja izpratni par klimata izmaiņām Latvijā un pasaulē, meža nozares devumu klimata izmaiņu samazināšanā, meža daudzveidīgajām bagātībām un meža nozares kopējo devumu Latvijā un pasaulē.

“Viens skolēns, vērtējot savu piedalīšanos konkursā, atzina: „Es nevarēju iedomāties, ka latvieši ir tik gudri.”

Mežs – būtiska daļa Latvijas ekonomikas

Atbildot uz jautājumu, kāpēc ZM organizē konkursu „Mūsu mazais pārgājiens” Latvijas skolēniem, ZM parlamentārais sekretārs R. Arnītis uzsver, ka konkurss tiek organizēts tāpēc, lai jaunā paaudze saprastu, kas ir mežs, kāda ir cilvēka saikne ar dabu, kā arī ko var iegūt no meža – tā nav tikai atpūta, kāds vaļasprieks, bet

arī būtiska daļa Latvijas valsts ekonomikas izaugsmes. „Tādēļ mēs gribam parādīt, ka mums ir svarīgi ne tikai aizsargāt mežu, bet arī domāt, kā no meža iegūt gatavus produktus, ko varam tirgot, izmantot mūsu ikdienā, lai augtu mūsu labklājība,” atzīst R. Arnītis.

Runājot par jaunu darbinieku nepieciešamību mežsaimniecības un kokrūpniecības nozarēs, R. Arnītis lepodamies stāsta, ka mežsaimniecības nozare ir prasmīgi izveidojusi jauno kadru kalves sistēmu: „Piemēram, profesionālās izglītības kompetences centrs „Ogres tehnikums” ir izveidojis veiksmīgu sadarbību ar konkrētiem kokrūpniekiem un mežizstrādātājiem. Viņi prot jaunus cilvēkus pārliecināt, ka mežsaimniecība un kokrūpniecība ir ļoti ienesīgas nozares, kurās sasniegumus var gūt ne tikai Latvijā, bet arī pasaulē, kā, piemēram, arhitektūrā. Manuprāt, šīs nozares patlaban ir uz pareizā ceļa. Tas nozīmē, arī pateicoties konkursam „Mūsu mazais pārgājiens” un tā žūrijai, kura prot iedvesmot skolēnus domāt un radīt jaunas lietas. Šie jaunieši ir mūsu nākamie uzņēmēji, mežkopji, kokrūpnieki. Es gribu pateikt lielu paldies arī skolotājiem, kuras uzņemas iniciatīvu un motivē bērnus un

Turpinājums 8. lpp. ►

KONKURSA „MŪSU MAZAIS PĀRGĀJIENS” UZVARĒTĀJI 1.–4. KLAŠU GRUPĀ:

- ◆ 1. vieta – Riebiņu vidusskolas 4. klase;
- ◆ 2. vieta – Valmieras Pārgaujas sākumskolas 2.b klase;
- ◆ 3. vieta – Rīgas Ziepniekkalna sākumskolas 3.b klase;
- ◆ 3. vieta – Liepājas Centra sākumskolas 2.d klase.

Atzinība:

- ◆ Carnikavas pamatskolas 3.a klase;
- ◆ Kalētu pamatskolas 2. klase.

UZVARĒTĀJI 5.–9. KLAŠU GRUPĀ:

- ◆ 1. vieta – Vaboles vidusskolas 8. klase;
- ◆ 2. vieta – Jersikas pamatskolas 7. klase;
- ◆ 3. vieta – Riebiņu vidusskolas 8. klase.

Atzinība:

- ◆ Neretas Jāņa Jaunsudrabiņa vidusskolas 5. klase.

UZVARĒTĀJI 10.–12. KLAŠU UN PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU GRUPĀ:

- ◆ 1. vieta – PIKC „Ogres tehnikums” 2. mežsaimniecības tehniku kurss;
- ◆ 2. vieta – Jēkabpils Agrobiznesa koledžas Barkavas struktūrvienības izglītības programmas „Lauksaimniecība” 2. un 3. kurss (L2 un L3).

UZVARĒTĀJI INTEREŠU IZGLĪTĪBAS PULCIŅU UN MAZPULKU GRUPĀ:

- ◆ 1. vieta – Skujenes pamatskolas 8. un 9. klases skolēnu grupa;
- ◆ 2. vieta – Špoģu 755. mazpulks;
- ◆ 3. vieta – Murmastienes pamatskolas 5.–9. klašu grupa.

Atzinība:

- ◆ Varakļānu vidusskolas 8.b un 9. klases pulciņš „Daba un cilvēkvide”;
- ◆ Lizuma vidusskolas 1., 2., 3. un 4. klases interešu grupa;
- ◆ Ogresgala pamatskolas 6. un 7. klase.

ZM konkursa Latvijas skolu jaunatnei „Mūsu mazais pārgājiens 2017” laureāti 10. novembrī pulcējās Tērvetes dabas parkā.

FOTO: Vitālijs Stipnieks

FOTO: Vitālijs Stipnieks

Riebiņu vidusskolas 4. klases skolēni kopā ar skolotāju Līgu Jermoloviču 1.–4. klašu grupā izcīnīja 1. vietu un ieguva 450 eiro naudas balvu.

FOTO: Vitālijs Stipnieks

Konkursa laureāti nenolaida skatienu no skrituļotāju aizrautīgajiem un drosmīgajiem priekšnesumiem uz koka rampas.

Turpinājums no 7. lpp. ►

jauniešus piedalīties konkursā, pētīt un izstrādāt darbu par konkrēto tēmu. „Mūsu mazais pārgājiens” ir kļuvis par tradīciju, un esmu pārliecināts, ka tas turpināsies arī nākotnē.”

Konkursa žūrijas locekle M. Mīkule atzīst, ka šogad konkursa uzdevums bija gana sarežģīts, proti, vajadzēja izpētīt literatūru un citus informācijas avotus par lietaskokiem galaizstrādājumos Latvijā un pasaulē.

„Lasot konkursam iesniegtos darbus, mani patīkami pārsteidza fakts, ka skolēni un skolotāji izprot to, kas ir meža nozare, kas ir lietaskoks un kādus galaizstrādājumus varam redzēt visapkārt. Šogad materiāli bija ļoti labi metodiski sagatavoti: bija spēles, puzzles, miklas; bija padomāts par vizuālo noformējumu.

Trīs konkursa darbus vajadzēja paveikt un rezultātus iesniegt mēneša laikā. Vispirms bija jāizdomā, ko darīt, jāizpēta literatūra, jāizveido pārgājiena maršruts, tad jādodas tajā un pēc tam jāizveido apraksts par redzēto un izpētīto. Darbi bija apjomīgi, un ir

ļoti liels gandarījums par skolēnu paveikto,” stāsta M. Mīkule.

Ē. Hānbergs piebilst, ka žūrija darbus vispirms esot vērtējusi vizuāli. „Ir tādi darbi, kas sver vairākus kilogramus, un ir tādi plāni, bet tas nav rādītājs, jo dažkārt bieži darbi ir pārcenšanās rezultāts – nemaz tik daudz nav bijis vajadzīgs. Savukārt plānie darbi ir saturiski ietilpīgi. Kā mēdz teikt – neskati vīru no cepures, tā ir arī mūsu konkurss. Ir patīkami, ka katru gadu parādās skolas, kas iepriekš konkursā nav piedalījušās. Ir skolas, kurās pedagogi ir veicinājuši pat vairāku klašu piedalīšanos, un tās acīmredzot jau ir iemānījušās un zina, ko žūrija vērtēs. Katru gadu varētu būt arī vieni un tie paši uzvarētāji, bet katru gadu nāk klāt jaunas klases un pārsteigumi ir patīkami. Konkurss šo gadu laikā ir nostabilizējies, un žūrija uzvarētājus nosaka, nevis balsojot, bet pārrunājot vērtējumu, lai kādam nepaliktu mieles. Pats galantākais – šajā svinīgajā brīdī leva kā žūrētāja atnāk ar koka auskariem,” smaidot saka Ē. Hānbergs.

Savukārt Ieva skaidro, ka koka auskari ir apliecinājums nozarei un liek justies tuvāk tai. „Tā daru ne tikai es, arī citi kolēģi ikdienā

uzliek koka tauriņu vai kā citādi apzinās koksnī mūsu ikdienā. Ir patīkami, ka šogad konkurss skolēnus mudināja izpētīt, kas viņu mājās ir no koka. Izrādās, ka no koka ir galds, krēsls un grīda, pa kuru staigā, – ka tas nav kaut kas niecīgs, ko var atrast kaut kur garāžā, bet tas ir rūpnieciski ražots. Ir prieks, ka viņi iepazīst kokrūpniecības nozari un saprot, ka tā nav tikai izgrebta koka karote, bet gan ka ir ieguldīts pamatīgs darbs un tam ir lielāka vērtība,” stāsta I. Erele.

Ē. Hānbergs piebilst – prieks esot arī par to, ka konkursu atbalsta ZM un vienmēr klāt ir zemkopības ministrs, valsts sekretārs vai parlamentārais sekretārs. „Mēs vienmēr esam uzmanības lokā – un nekad neesam jutušies kā bāreniņi,” uzsver Ē. Hānbergs.

Vispirms jārada un jāmaca savas valsts sasniegumi

„Man ir metodisks ieteikums un aicinājums konkursa dalībniekiem. Šo gadu laikā mēs novērojam, ka jaunāko skolēnu grupā gan pedagogi, gan skolēni ir zinātkāri un ieinteresēti, bet vecāko klašu grupās skolēni ir kūtrāki. Ikviens no mums visu mūžu turpina mācīties, tādēļ ir svarīgi arī vidussko-

FOTO: Vitālijs Stipnieks

Konkursa žūrijas komisijas priekšsēdētājs Ēriks Hānbergs (no kreisās), ZM Meža departamenta pārstāve Māra Mīkule un ZM parlamentārais sekretārs Ringolds Arnītis ir pārliecināti, ka konkurss skolēniem dod iespēju mācīties aizrautīgi.

FOTO: Vitālijs Stipnieks

Tērvetes dabas parka Raganiņas lomā šoreiz iejutās AS „Latvijas valsts meži” Komunikācijas daļas komunikācijas speciāliste Anda Sproģe, kura māk ne tikai prasmīgi lidot uz slotas, bet brīvajā laikā aizraujas ar snobordu, longbordu u. c. dēļu sportu un to demonstrē arī pasākumā.

lēnus un profesionālās izglītības iestāžu audzēkņus motivēt piedalīties konkursā,” secina M. Mīkule.

R. Arnītis norāda, ka ir jāmēģina skolēniem radīt iespēju apgūt mācību priekšmetus praksē. „Mani bērni mācās Teikas vidusskolā, kurai ir laba sadarbība ar iniciatīvu „Mammadaba”, kas paver iespēju ar praktiskiem uzdevumiem reālajā dzīvē apgūt matemātiku, fiziku. Viņi apgūst ne tikai zināšanas par mežu, izprot tā vērtību, bet arī prasmi strukturēti domāt, ko ir svarīgi attīstīt,” skaidro R. Arnītis.

„Ir interesanti, ka viens skolēns, vērtējot savu piedalīšanos konkursā, atzina: „Es nevarēju iedomāties, ka latvieši ir tik gudri.” Pateicoties konkursa uzdevumiem, skolēni ir atklājuši un uzzinājuši par interesantām vietām, cilvēkiem un lietām savā tuvākajā apkārtnē. Ja skolēniem piedāvā, vai viņi grib mācīties, tad visbiežāk saņems atbildi „nē”, bet, ja piedāvās iespēju doties izzinošā pārgājienā, tad bērni gribēs doties un būs pārsteigti par to, ko ieraudzīs. Konkursa uzdevums

ir aicināt skolēnus piedalīties un paskatīties, kas viņiem ir apkārt,” saka M. Mīkule.

Savukārt Ē. Hānbergs aicina skolotājus un skolēnus padomāt par konkursa darbu tehnisko izpildījumu, proti, par to, lai žūrija varētu vienkārši pārvietot darbus, citādi dažu darbu pārvietošanai gandrīz vai jānolīgst brigāde. Ir žel, ja sarežģītas transportēšanas rezultātā tāds darbs aiziet postā, jo kur tad liksi, piemēram, koka kopiju ar vizītkartēm un novēlējumiem?

M. Mīkule informē, ka šogad pirmo reizi ir nolemts konkursa „Mūsu mazais pārgājiens” laureātu darbus no 20. līdz 24. novembrim izstādīt ZM, lai arī kolēģiem būtu priekšstats par šo konkursu, jo bieži nākoties dzirdēt jautājumu, kas tas esot par konkursu un ko tur darot.

„Tie darbi nav tikai izklaide žūrijai, lai pārnestu no viena kabineta uz otru. Tā ir mācīšanās no ieraudzītā, piedzīvotā. Patlaban notiek plašas diskusijas par mācību saturu. Mums jau patlaban ir daudz vērtīgu ideju, ko vajadzētu veiksmīgi integrēt mācību saturā. Ir jāsaprot, ka meža nozare ir viena no Latvijas tautsaimniecības balstiem. Veidojot mācību saturu, ir jāpatur prātā mērķis – lai skolēni iegūtu daudzpusīgas zināšanas, spētu analizēt un domāt,” uzskata M. Mīkule.

“ Mūsu izaicinājums ir atrast to saimniekošanas veidu, lai vienlaikus mums patiktu dzīvot Latvijā, lai mēs būtu konkurētspējīgi citu valstu pulkā un varētu ar to lepoties.

„Kad es uzzinu, ka topošajiem biologiem mācoties vispirms ir jāatsaucas uz Pasaules Dabas fondu (PDF) un līdzīgām organizācijām, man nav saprotams, kādēļ mēs vispirms neatsaucamies uz savu zinātnieku pētījumiem, mūsu pieredzes bagātajiem ekspertiem un praksi, jo ko, piemēram, PDF var pastāstīt par mūsu mežiem? Viņiem ir globāls viedoklis, bet mums pašiem ir savu zinātnieku pētījumi, praktiķu atziņas, ko vajadzētu izmantot vispirms, nevis uzreiz tiekties pēc citu valstu pieredzes,” situāciju analizē R. Arnītis. M. Mīkule atzīst, ka varbūt pasaulē ir valstis, kurās ir problēmas ar mežu izciršanu un tāpēc PDF par mežu aizsardzību ir jāiestājas, bet Latvijā ir pilnīgi cita situācija.

Ē. Hānbergs uzsver, ka galvenais ir saimnieka izjūta. „Es, būdams kungs vērtos gados, kopš savas bērnības atceros, ka mums 60 hektāru saimniecībā viena daļa bija mežs. Un no sarunām ar kaimiņiem man atmiņā palicis tēva teiktais: „Kad koks nāk gatavs, tas jāņem nost.” Cik gudri tas ir pateikts! Un katrs saimnieks kopa

FOTO: Vitālijs Stipnieks

Pēc apbalvošanas ceremonijas skolēniem bija iespēja doties Tērvetes dabas parkā un likt lietā skolā iegūtās zināšanas. Pie mežinieka Pēteru Stepiņa vajadzēja nogriezt 500 gramus smagu koka ripu. Visprecīzākie bija divi Ogres tehnikuma audzēkņi.

savu mežu, stādīja jaunus kokus un gādāja, lai tie izaugtu par lietaskokiem,” atmiņās dalās Ē. Hānbergs.

„Aplams ir sabiedrības priekšstats, ka AS „Latvijas valsts meži” un privātie mežsaimnieki nedomā par mežu atjaunošanu. Viņi domā un dara vēl vairāk, nekā normatīvajos aktos ir paredzēts,” skaidro M. Mīkule. Ē. Hānbergs min piemēru par Somiju, kur nav tik stingra mežu apsaimniekošanas regulējuma, kas liecinot par lielāku saimnieka izjūtu.

R. Arnītis akcentē, ka tas, ko mācām un rādām mūsu jaunajai paaudzei, ir jārada no pozitīvā aspekta – Latvijas mežsaimniecība un kokrūpniecība valsts ekonomikai nodrošina vienu piekto daļu no visa eksporta apjoma. „Ja mēs paskatāmies šeit, Tērvetes dabas parkā, tad te ir izcili kokmateriāli, ko varētu nocirst, bet mēs to nedarām un kā kārtīgi saimnieki mežu kopjam, lai ikviens iedzīvotājs, ārvalstu tūrists varētu atpūsties dabā,” viņš skaidro piemēru.

„Mans aicinājums būtu nepāņemt tikai citu valstu pieredzi, bet veidot arī pašiem savējo. Katrai valstij ir savas intereses, ģeogrāfiskais novietojums, klimatiskie apstākļi. Vienā starptautiskā projektā mēs vērtējām iespēju izveidot kopīgas pamatnostādnes. Mēs varam izveidot kopīgu redzējumu, bet ne pateikt, kā kurai valstij saskaņā ar vienotu standartu vajadzētu saimniekot. Mūsu izaicinājums ir atrast to saimniekošanas veidu, lai vienlaikus mums patiktu dzīvot Latvijā, lai mēs būtu konkurētspējīgi citu valstu pulkā un varētu ar to lepoties,” atzīst M. Mīkule.

Turpinājums 10. lpp. ►

FOTO: Vitālijs Stipnieks

Skolēni skaita gadu gredzenus, lai noteiktu divu egļu vecumu un secinātu, kādēļ vienai ir lielāks pieaugums, bet otrai – mazāks.

FOTO: Vitālijs Stipnieks

Vienā no kontrolpunktiem skolēniem bija jāpazīst dzīvnieku pēdas un jānoskaidro, kuri no tiem ir bojājuši koku.

FOTO: Vitālijs Stipnieks

ZM parlamentārais sekretārs Ringolds Arnītis (centrā) un konkursa žūrijas komisijas priekšsēdētājs rakstnieks un publicists Ēriks Hānbergs sveic 1. vietas ieguvējus 5.–9. klašu grupā – Vaboles vidusskolas 8. klases skolēnus un skolotāju.

ĒRIKS HĀNBERGS

ZĪMULĪ IERAUDZĪT MEŽU

Vēl viens pārgājiens – un būsīm nosoļojuši divpadsmit gadus!

Pirms dodamies nākamajā lūkojumā, atskatīsimies.

Sākumā bija Imanta un Rimanta Ziedoņu grāmata „Mežu zemē Latvijā. Aicinām ceļā!”, kuru sagatavoja apgāds „Latvijas avīze”. Rakstnieki bija izstaigājuši un iestaigājuši lielās takas. Toreiz runājām, ka varētu turpināt grāmatu citādi: ieminot mazās taciņas.

Apstaigājot koku, kuram simtreiz garām iets. Aizejot pie malkas skaldītāja.

Ciemojoties pie karošu grebēja.

Ieskatoties stādaudzētavā.

Katrs nākamais gads rosināja vērīgumu vingrināt. Un par ieraudzījumiem pastāstīt citiem. Un uzklausījumus pierakstīt. Un fotografēt. Un zīmēt.

Un...

Pārsteigt vērtētājus, iesūtot paveikuma apliecinājumus.

Par pirmo sešu gadu radošo rosību mēs kopā ar Māru Mikuli apgādā „Jumava” laidām klajā grāmatu „Mūsu mazais pārgājiens”.

Konkursu kuplinājuši simti un tūkstoši. Līdzdarbīgi pulsējuši visos novados, pilsētās, skolās, interešu kopās, mazpulcos.

Konkursu vispusīgi balstījuši mežkopji, kokrūpnieki, izglītības darbinieki, Zemkopības ministrija.

Tērvete atsaucīgi uzņem veiksmīgākos kopsavilkuma saietā. Kad beidzas apbalvošana, visiem iespējams izjust dabas parka pārsteidzošos piedāvājumus.

Konkursa būtība un sūtība bijusi, ir un būs: veicināt jaunatklāsmes prieku un iztēli.

Lai zīmuli varētu ieraudzīt mežu!

FOTO: Vitālijs Stipnieks

Izrādās, ka Raganīņas slota samazina globālo sasilšanu. Skolēniem bija jāaprēķina, cik kilogramu CO₂ ir uzkrāts Raganīņas slotaskātā.

FOTO: Vitālijs Stipnieks

Cūkmens mudināja noslēpumainajā kastē sataustīt un pēc taustes noteikt labās un sliktās lietas, kas ir nākušas no meža.

FOTO: Daiga Kļanska

Pēc Leonardo da Vinči skicēm skolēni būvēja koka tiltu bez naglām. Jaunākajiem bērniem tas veicās ātrāk, vecākie prātoja, meistaroja apdomīgāk un šaubīdamies izmēģināja, vai pār tādu tiltu tiešām var pāriet.

Turpinājums no 9. lpp. ►

Tas vienmēr ir izaicinājums

Rīgas Ziepniekkalna sākumskolas 3.b klases skolēni kopā ar savām audzinātājām angļu valodas skolotājām **Ivetu Jākobsoni** un **Jutu Barkani** šogad ieguva 3. vietu un 300 eiro naudas balvu.

„Mēs šajā konkursā šogad piedalījāmies ceturto reizi. Ar iepriekšējo audzināmo klasi es piedalījos trīs reizes, divas reizes iegūstot 3. vietu un vienu reizi – 1. vietu. Tā kā mūsu skola ir ekoskola, ar dabu saistīti pasākumi nav nejaušība. Skolā tiek organizēta dabas pētniecība, un skolotājiem ir uzkrāta laba pieredze un materiāli, lai to varētu sekmīgi darīt. Konkurss „Mūsu mazais pārgājiens” mums, Rīgas nomales skolai, vēl ir realizējams, bet arī nav viegli. Mums ir jāatrod tādi veidi, lai mēs varam izpausties, jo mums tuvākajā apkārtnē nav mežsaimniecības un kokapstrādes uzņēmumu. Konkursa uzdevumi mums vienmēr ir izaicinājums.

Šogad pētījām kokus un to, ko no tiem var izgatavot. Devāmies uz SIA „Namdara darbnīca” Garkalnē, kur bērniem bija iespēja zāgēt balķi, strādājot ar slimestu, viņi ieguva skaistas skaidas, paši pamēģināja izgredt abru. Darbnīcas saimniece mums izstāstīja interesantus stāstus par dažādiem kokiem, to īpašībām un priekšmetiem, kuru izgatavošanai katrs no tiem ir vispiemērotākais. Katrs bērns mājās veica lauka pētījumu, noskaidrojot, kādi koka priekšmeti ir viņa mājās, no kāda koka tie ir gatavoti, vai tiem ir interesanta vēsture vai varbūt tie ir seni vai mantoti priekšmeti. Uz A4 formāta lapas viņi ar zīmējumiem vai foto ilustrēja šos priekšmetus un veidoja aprakstus par tiem,” stāsta I. Jākobsone. Skolotāja atzīst, ka bērnus nākas krietni paskubināt, atgādināt, ka tuvojas darba iesniegšanas termiņš.

„Ar pārgājiena apraksta sagatavošanu vien nepietiek, ir jāatrod laiks gan pēc mācību stundām, gan mājās, lai darbu paveiktu. Tā tas bija ar iepriekšējās klases skolēniem, un tā bija arī ar 3.b klases bērniem šoruden. Protams, par rezultātu priecājamies mēs visi kopā. Iegūto balvu iztērējam braucienam uz Tērveti, jo bija grūti rast risinājumu, lai šogad iegūto finansējumu varētu iztērēt pavasara ekskursijai nākamgad. Bērni priecājās par atjaunotajām atrakcijām, izvizinājās ar bānīti, pabija Raganas mājā un izteica vēlmi Tērvetes dabas parkā atgriezties pavasarī,” saka I. Jākobsone.

Ogrēniešiem prieks par savu veikumu

Uzvarētāju laurus 10.–12. klašu un profesionālās izglītības iestāžu grupā šoruden plūca PIKC „Ogres tehnikums” 2. mežsaimniecības tehniku kursa puīši. Viņu pedagoge **Solvita Krodzīniece** priecājas, ka puīšiem ir izdevies tik veiksmīgi īstenot vi-

ņas piedāvāto ideju, bet vispirms jau – noticēt saviem spēkiem, saprast, ka viņi to var paveikt.

„Mans nosacījums bija – konkursa uzdevumu izpildē ir jāiesaistās visiem audzēkņiem. Darbus sadalījām pa posmiem. Vispirms tika veikta rūpīga literatūras analīze, tie puīši, kuriem ir labākas svešvalodu zināšanas, noskaidroja nepieciešamo informāciju par bērzu svešvalodās. Nākamajā posmā bija jāapseko tirdzniecības vietas un ražotnes un jānoskaidro, kādus produktus ražo no bērza koksnes. Pēdējā posmā tika gatavoti videosižeti, fotogrāfijas un veidots apraksts.

Mēs izpētījām, kādus produktus ir iespējams ražot no bērza. Sākām ar to, ka strādājam pie bērza saplākšņa galdiem, un mēģinājām atrast iespējami daudz citu tādu produktu veidu, kas tiek ražoti no bērza. Pārtikas produkti mūs nepārsteidza, jo mums tepat, Ikšķilē, ir vīndaris, kas ražo bērzu sulas dzirkstošo vīnu, bet bērza produktu izmantošana kosmētikā uzņēmumā AS „Madara Cosmetics” mums bija jaunatklājums. Pārsteidza arī tas, ka bērza saplākšnim vislielākais eksporta tirgus ir Āzijā,” stāsta S. Krodzīniece.

Runājot par jauniešu ieguvumiem konkursā, pedagoge uzsver vairākus: uzdevumi bija veidoti tā, lai jaunieši iegūtu ekonomisko izpratni par nozari; šī bija arī iespēja gūt priekšstatu par karjeras veidošanu mežsaimniecībā, kokapstrādē, jo daudzi jaunieši turpina studijas arī augstskolā. „Dažs labs puisis teica, ka viņu nekur neņem, neiesaista, bet konkursa uzdevumu izpildē arī šiem jauniešiem bija iespēja apliecināt savu varēšanu, un tikai divi no viņiem palika malā, lai gan arī viņi bija spiesti līdzdarboties, lai varētu sasniegt kopīgo mērķi. Kas zina, iespējams, tieši viņu ieguvums, it kā vērojot no malas, būs vislielākais,” piebilst skolotāja. Par iegūto naudas balvu Ogres tehnikuma jaunieši dosies izglītojošā ekskursijā uz Igauniju, kur apmeklēs savus sadarbības partnerus Lūa Mežsaimniecības skolā, lai uzzinātu, kādas mācību iespējas ir igauņu jauniešiem. Tiek plānots apmeklēt arī lauksaimniecības tehnikas muzeju un zinātnes centru „AHHAA” Tartu.

Riebiņu vidusskolai – divas godalgotās vietas

Riebiņu vidusskolas direktore **Ineta Anspoka** lepojas, ka šogad konkursā „Mūsu mazais pārgājiens” 4. klases skolēni ir ieguvuši 1. vietu, bet 8. klase – 3. vietu. 8. klases skolotāja **Alla Solovjova** priecājas par to, ka šogad iniciatīva par dalību konkursā nākusi no skolēniem un ka katrs skolēns ieguldījis darbu atbilstīgi savām spējām un stiprajām pusēm. Puīši meklēja informāciju, pārgājiena laikā gādāja par saimniecības jautājumiem, savukārt meitenes, būdamas radošas, gādāja par konkursa darba noformēšanu. Dažiem skolēniem ar padomu palīdzējuši arī vecāki. ■

Talants iemācīt domāt un atklāt katra bērna gudrību

IK ILZE BRINKMANE

Būt možiem un ar asu prātu 80 gadu vecumā – ne visiem tas izdodas, bet Šimona Dubnova Rīgas Ebreju vidusskolas direktores vietniece izglītības jomā un matemātikas skolotāja **Elīna Faļkenšteina** šajā ziņā daudziem var būt paraugs. 12. novembrī kolēģi, skolēni, draugi un ģimene silti un sirsnīgi sveica viņu jubilejā un atzina, ka skolotāja ir harismātiska personība, kuras teiktajā ir vērts ieklausīties.

Sveicot nozīmīgā dzīves jubilejā

Skolas direktore Karina Brikmāne atgādināja, ka 90. gadu beigās un šā gadsimta sākumā, kad skolas komanda startējusi projektā „Atvērtā skola”, tieši E. Faļkenšteina uzsverusi, cik svarīgi ir iesaistīties gan skolotājiem, gan skolēniem, gan vecākiem, lai mācību process noritētu veiksmīgi, novērtējot sadarbības prasmi, kura kā caurviju prasme ir akcentēta arī jaunajā kompetenču standartā.

Skolotājas audzēkņi uzsver viņas prasmi novērtēt katru un saka paldies par iemācīto prasmi domāt.

Rīgas domes izglītības, kultūras un sporta departamenta vispārējās izglītības skolu nodaļas galvenā speciāliste eksperte Zane Doniņa, nozīmīgajā dzīves jubilejā E. Faļkenšteina pasniedzot pašvaldības atzinības rakstu par mūža ieguldījumu pedagogijā, norādīja, ka Š. Dubnova Rīgas Ebreju vidusskolā valda radošums un optimisms, ka pat visgrūtākais darbs ir izdarāms un spēj raudzīties arī tālumā, lai sasniegtu mērķi. „Jūs, skolotāj, esat tā, kas apvieno skolas tradīcijas, skolotājus un skolēnus,” uzsvēra Z. Doniņa.

Latvijas Matemātikas skolotāju apvienības (LMSA) pārstāves pateicās par mūža ieguldījumu matemātiskās izglītības un ģeometrijas metodikas attīstībā Latvijā un aktīvu darbību skolotāju profesionālās meistarības pilnveidē. „Vērojot divainos pārveidojumus matemātiskajā izglītībā, vajadzētu atcerēties, ka mums taču ir labi pamati, kurus ir ielīkusi arī E. Faļkenšteina, īpaši ģeometrijas metodikā,” sveiciena uzrunā teica LMSA prezidente Dr. paed. Rudīte Andersone.

Redzējums par izglītības reformu

Jūs esat pieredzes bagātā skolotāja. Kāds ir jūsu redzējums par plānoto un iesāktu izglītības reformu valstī?

Ir tāda sajūta, ka reformas uzsācēji līdz galam nav izvērtējuši,

FOTO: no E. Faļkenšteinas personiskā arhīva
Elīna Faļkenšteina atzīst, ka ļoti priecājas strādāt ar bērniem un joprojām daudz ko no viņiem mācās.

kas un kā jau notiek skolās. Vai visas skolas ir gatavas pārmaiņām? Tas attiecas arī uz mācībām valsts valodā, lai gan jau vairāk nekā 20 gadus par to runā un ir bijis laiks sagatavoties. Ideja par kompetencēm ir ļoti interesanta, jo ir valstis, kur to jau realizē, bet ir vairāki svarīgi jautājumi, kas, lai to ieviestu, ir jāatrisina vispirms: pirmkārt, pedagogu sagatavošana, otrkārt, finansējums, treškārt, metodiskie materiāli un līdzekļi, arī tehniskais aprīkojums. Bet pats galvenais – ir jāmaina skolotāju domāšana, viņu attieksme pret notiekošo.

Sākumskolā jau notiek vairāku mācību priekšmetu apvienošana, piemēram, atceros, ka jau tad, kad uzsāku savas darba gaitas, lasīšanā tekstos bija runa par ētiku, veselību, tātad bija iekļauti jautājumi, par kuriem diskutēt arī audzināšanā. Patlaban skolā ir ļoti sadrumstalots mācību plāns ar daudziem un dažādiem mācību priekšmetiem. Vajadzētu panākt, lai nenotiek satura atkārtošāns, bet neesmu pārliecināta, ka skolas, kas aprobē kompetencēs balstīto mācību priekšmetu saturu, arī mums, pārējiem, spēs nodot veidu, kā strādāt.

Piekrītu, jo ir nācies dzirdēt, ka aprobācijā iesaistīto skolu pārstāvjai neizprot, ko īsti aprobē.

Cenšos sekot tam, lasu izglītības jomas izdevumus un saskaros ar jēdzienu dažādu interpretāciju: runā par kompetenci, lietpratību u. tml. Man ir gandrīz 60 gadu darba stāžs, un esmu piedzīvojusi daudzas reformas izglītībā. Šaubos, vai Latvijā uzsāktu projektu veiksmīgi varēs realizēt tik ātri. Ir grūti iedomāties, kā idejas tālāko realizāciju citos iemīšos 600 sagatavotie skolotāji moderatori. Līdz šim visi mācību priekšmeti ir mācīti ļoti izolēti, piemēram, fizi-

kā māca par atomiem, to pašu arī ķīmijā; par mītiem, viduslaikiem māca gan literatūras, gan vēstures stundās – notiek dublēšanās. Latviešu literatūrā izvēlētie autori un viņu darbi nav saskaņoti ar vēstures stundās aplūkoto laiku. Iedomājieties, kādai savstarpējai sadarbībai ir jānotiek starp skolotājiem, lai izmainītu līdzšinējo praksi!

Savulaik vēstures skolotāju iebildumus par pasaules un Latvijas vēstures mācīšanu šķirti neviens nerespektēja, jo tas esot bijis politisks lēmums.

Tas liecina, ka par bērniem vispār ir aizmirsts. Viņiem ir jārada priekšstats, kā ir notikusi attīstība, kā viss ir saistīts. Piemēram, 10. klasē matemātikā ir jāmāca par vektoriem, jo par tiem ir runa fizikā, taču matemātikā vektorus savulaik izmantoja kā metodi, kuru uzdevumu risināšanā un teorēmu pierādījumā vidusskolas kursā vairs nelieto. Bērniem tiek piedāvāti daudzi temati, taču viņi tos ātri aizmirst, jo tie netiek nostiprināti un vispusīgi atklāti.

Ideja par kompetencēs balstīto saturu skolēniem būtu jāapgūst būtiskākais, lai raisītu un attīstītu domāšanu. Galvenais ir apgūt prasmi, kā ar faktiem strādāt, tādēļ vajadzētu piedāvāt mazāku faktu krājumu. Lietpratības ideja ir laba, bet vispirms tam ir jābūt sagatavotam skolotājiem. Ja mācu tikai matemātiku, man ir grūti veidot starppriekšmetu saikni ar fiziku vai ķīmiju, jo dziļi nepārvaldu šo priekšmetu saturu. Bet, lai sasaistītu matemātiku ar reālo dzīvi, ir ļoti daudz brīnišķīgu iespēju.

Saprotu, ka būtiski pirms tam ir radīt mācību grāmatas, metodiskos materiālus, kas skolotājiem palīdzētu būt vairāk vienotiem satura izklāstā.

Protams, ir jāzina, kā savienot eksaktos vai humanitāros priekšmetus, lai nenotiktu atkārtošāns vai atrauta mācīšanās vienā vai otrā mācību priekšmetā. Tā būtu kompetence.

Patlaban problemātiskākais ir tas, ka bērni neprot apzināti lasīt. Nesen apgādā „Zvaigzne ABC” iznāca Maijas Vītumas un mans kopdarbs „Diagnosticējošie darbi matemātikā 4. un 5. klasei”. Izmēģinot darbus skolās, konstatējam: ja uzdevumā ir divi jautājumi, tad otro skolēni neizlasa vai pat nepamana. Strauji ir pasliktinājusies apzināta lasīšana, un es to sasaistu ar saraustīto tekstu uztveri viedtālrunos un internetā.

Mūsu skolā jau trešo gadu īpaši strādājam ar skolēnu pašvērtējuma veidošanu. Diemžēl bērniem tas rada grūtības. Bieži viņi ir pārlieci-

nāti, ka visu ir dzirdējuši un sapratuši, bet pārbaudes darbā pieļauj kļūdas. Dažreiz pēc darba izpildes lūdz uzrakstīt, kuri uzdevumi likās visvieglākie, kuri – grūtākie un kurš uzdevums ir patīcis visvairāk. Nereti uzdevumos, kurus skolēni ir atzinuši par visvieglākajiem, ir pieļāvuši visvairāk kļūdu.

Domāju, ka ļoti svarīgi ir pievērst uzmanību tam, vai bērni izprot lasīto, prot novērtēt sevi un citus.

Vai to sasaistāt ar publiski pausto neizpratni, kāpēc pasliktinās skolēnu zināšanas matemātikā un citos eksaktajos priekšmetos?

Atbilde ir vienkārša – vairākums skolēnu nelasa grāmatas. Tāpēc, uzdodot mājas darbus, norādu, ko iemācīties no galvas, ko izlasīt un kurus piemērus mācību grāmatas tekstā izskaidrot. Skolēnus esmu mudinājusi ar zīmuli pasvītrot, atzīmēt svarīgāko, pēc tam jau to var izdzēst. Esmu lūgusi arī izrakstīt likumus, jo citādi tos nemaz nepulētos izlasīt.

Manuprāt, no bērniem tiek prasīts pārāk daudz, bet viņiem ir jāprot strādāt ļoti operatīvi. Var jau izmantot kalkulatoru, bet, ja nezina reizrēķinu, neizprot ātruma vai laika vienības u. tml., tad būs grūtības saprast kopsakarības. Ja kompetenču pieeja panāks to, ka bērni varēs salīdzināt, izņemt no smadzeņu atmiņu dzīlēm nepieciešamo, tad būs lieliski.

Esmu dzirdējusi viedokli, ka daudz neko nevajag iegaumēt – visu var atrast datorā, arī formulas. Skolēns, kas pirms tam mācījās kādā citā skolā, šādu metodi jau bija apguvis, tas ir, piemēram, neko nezina par kvadrātvienāduma formulām, mēģināja uzdevumu atrisināt, izmantojot datorā gatavu piedāvāto formulu. Viņš kalkulatorā pat mēģināja izpildīt darbību: minūs pieci plus trīs...

Skolotājam savā jomā (matemātikā, fizikā, ķīmijā u. tml.) ir jābūt ļoti ziņošam profesionālim, vispusīgi izglītotam priekšmetā, kuru māca, tad viņš būs spējīgs realizēt kompetenču pieeju. Es domāju, ka sākotnēji aprobācijā vajadzētu iesaistīt ne vairāk kā 10 skolu. Starp tām izvēlēties stipras, vidējas un vājas skolas; tā esam izmēģinājuši jaunas metodes matemātikā. Var izveidot materiālus, apkopot labos piemērus, bet ko ar to darīt tālāk? Katrs skolotājs ir atšķirīga personība, un ir jādomā, kā ieguldīt līdzekļus skolotāju sagatavošanā un profesionālajā pilnveidē tā, lai varētu uzticēties, ka jaunie materiāli un metodes tiks lietprātīgi izmantotas un nesīs rezultātu. Skolotājs ir noteicējs par notiekošo stundā, un no viņa nedrīkst pie-

prasīt, lai nemitīgi dara tikai to, kas tagad izglītībā ir modē.

Esmu pārliecināta, ka skolēna apziņā nav jārada priekšstats par viņa iespēju griestiem, bet gan ir jāmāca mācīties un pārvarēt grūtības. Atceros, kā sākumskolā mēģināja ieviest Zankova metodi: visiem skolēniem ir jāstrādā visaugstākajā līmenī, lai nebūtu viegli, drīzāk grūti un lai katrs bērns parāda savas maksimālās spējas.

Kā novērtēt to, ka kādam skolēnam sasniegt obligāto minimumu ir griesti, bet cita prāta spējas ir daudz izcilākas?

Jā, skolēnu mācību sasniegumu līmeņi ir dažādi, un tam ir objektīvi iemesli. Tad pārbaudes darba saturam ir jābūt ļoti pārdomātam. Dažreiz skolotāji piedāvā pārbaudes darbā tikai sarežģītus uzdevumus, bet ir jāparedz visi mācību sasniegumu līmeņi: vienkāršākie uzdevumi palīdzētu noskaidrot, vai skolēnam tie ir spējam, lai rezultāts būtu pozitīvs, bet pēdējais uzdevums – grūtākais – vai viņš saņems visaugstāko novērtējumu.

Esmu pārliecināta, ka skolotājam ir jāpalīdz bērnam izjust prieku, pat baudu, ka viņš varēja, ka atrisināja. Man tas rada lielu gandarījumu. Dažreiz skolotāji gaida no bērna neiespējamo. Spilgti atceros gadījumu 1967. gadā, kad strādāju par mācību pārzini. Kolēģi sūdzējās par puisi, kurš stundās neko kārtīgi nepierakstīja: „Viņš nerakstīja, kādas viņa burtnīcas!” Vaicāju zēnam, kāpēc viņš neraksta. Pūsis atklāja: „Ja es rakstu, tad nedzirdu, ko stāsta, un neko neatceros, jo koncentrējos tikai uz to, ko rakstu. Es atceros tikai dzirdēto.” Saprātu, ka skolēnam ir nevis kinētiskā, bet izteikta dzirdes atmiņa – un nevajag spiest viņu rakstīt. Tam pievērsu uzmanību joprojām, un esam secinājuši, ka patlaban mūsu skolā ir četri manam kādreizējam skolēnam līdzīgi bērni.

Jūs joprojām mācāt matemātiku?

Tikai dažas stundas vidusskolā, vairāk iesaistos projektos un palīdzu kolēģēm, arī apgūt prasmi mācīt valsts valodā. Galvenais – lai viņi nebaidās no manis un uztver mani kā kolēģi, kurš vēl izdošanos un nemeklē kļūdas. Viņi to, domāju, ir izpratuši. Arī skolēni nebaidās nākt uz konsultācijām, un tas ir svarīgi. Atziņos, ka man nevisai patīk administratīvais darbs un esmu ļoti priecīga, ja varu strādāt ar bērniem. No viņiem joprojām daudz ko mācos. Viņi ir kā vitamīni, kas dod enerģiju, un saprotu, ka arī bērni labprāt uzturas manā sabiedrībā. Būt skolotājai – tas ir mans patiesais sirds darbs. ■

Skolu muzeju vēstījums

Rīgas Valsts 2. ģimnāzijas muzejnieki žūrijai iesniedza skolēnu izveidoto grāmatu par skolu.

Rīgas Valsts 1. ģimnāzijas muzejnieki ir izveidojuši videofilmu par skolas muzeja izaugsmi.

IK ZINAIDA SOBOLEVA

Rīgas interešu izglītības metodiskā centra skolu vēstures muzeju metodiskās apvienības vadītāja

Ir pienācis brīdis, kad skolu vēstures muzeji apkopo savu veikumu un iesniedz to gada noslēguma skatei. Šogad tās nosaukums ir „Skolas izaugsmes vēstījums Latvijai 100. dzimšanas dienā”. Noslēguma darbos skolas muzeji ir apkopājuši materiālus, kas raksturo skolas lomu personību izaugsmes un skolēnu izcilības sekmēšanā, kā arī patriotu darbības veicināšanā, strādājot sevis un valsts labā, piedaloties sabiedriskajās aktivitātēs un sabiedriski lietderīgajā darbā. Muzeji paveikto drīkstēja noformēt kā fotostāstu, grāmatu drukātā vai elektroniskā versijā, eseju vai video. Šajā rakstā pieminēšu tikai to dažu skolu iesniegtos apkopojumus, kur ir ieguldīts nozīmīgs darbs, lai izpētītu savas skolas izaugsmi ilgākā laika periodā.

Starptautisko sakaru nozīmība skolas izaugsmē

Rīgas Lietuviešu vidusskola ir iesniegusi materiālu par starptautisko sakaru nozīmību skolas izaugsmē. Sadarbojoties ar Šauļu muzeju „Aušros” un Ģederta Eliasa Jelgavas vēstures un mākslas muzeju, ir izveidota interesanta izstāde „Neatkarīgo valstu – Lietuvas un Latvijas – veidotāji Jelgavas ģimnāzijā”. Jelgavas ģimnāzijā vienā klasē mācījās nākamie Latvijas prezidenti Jānis Čakste, Alberts Kviesis un Lietuvas prezidents Antons Smetana. Viņi izsapņoja un izveidoja neatkarīgu Latvijas un Lietuvas valsti.

Muzeja prezidente ir skolniece Ramune Ražūnaite, muzeja pedagogi – Aldona Treija un Rolands Žalnierjus.

Absolventi apliecina skolas patriotismu

Rīgas Valsts 2. ģimnāzijas muzejnieki žūrijai iesniedza skolēnu izveidoto grāmatu par skolu. Tuvojoties skolas simtgādei 2016. gada 12. februārī, tika izveidota grāmata „Rīgas Valsts 2. ģimnāzija 100”. Grāmatas ievadā direktors Guntis Vasiļevskis ir izvirzījis mērķi: „Rīgas Valsts 2. ģimnāzija ir vieta, kurai jauniešis vēlas piederēt, lai pilnveidotu sevi par zinošu un radošu personību un mācītos uzņemties atbildību. Man ir izcila komanda, lai šo mērķi sasniegtu.”

„Dārgie vecāki! Pirmais pienākums man tagad, zināms, ir Jums daudz un daudzkārtīgi pateikties par skolas naudu. Simtu, simtu paldies!”

Skolas grāmatu veidoja skolēnu, nu jau absolventu, komanda: Līva Bileskalne, Austra Čiša, Zane Grudule, Karolīna Jankoveska, Rita Jevdokimova, Dagnija Leitāne, Kristiāna Mataite, Arta Matelsone, Ketrīsa Petkeviča, Sintija Platā, Beatrise Upeniece, Maruta Velša un Adrija Zaķe. Šī komanda aktīvi strādāja skolotāja Jāņa Arāja vadībā, izmantojot skolas arhīva un muzeja materiālus. A. Matelsone ļoti rūpīgi izpētīja skolas simtgadīgo protokolu grāmatu un, izmantojot tālāka fotogrāfijas, izstrādāja zinātniski pētniecisko darbu, iegūstot 1. vietu valstī. Skola lepojas ar to, ka šī grāmata ir izveidota, pateicoties

Rīgas Valsts vācu ģimnāzijas muzeja padome un vēstures pulciņa pārstāvji skatei izvirzīja pašu rediģēto ģimnāzijas vēsturei veltīto zinātniski pētniecisko darbu apkopojumu datorsalikumā un videofilmu par ģimnāzijas vēstures aktualitātēm, sasniegumiem un izaugsmi 21. gadsimtā.

skolas absolventiem, un tagad ar materiālu un skolas patriotismu iepazīstas pašreizējie skolēni.

Muzeja prezidente ir skolniece Anna Sekace, muzeja pedagogs – Ineta Krastiņa.

Savukārt Rīgas 63. vidusskolas skolēni nolēma izveidot digitālu fotostāstu par skolas vēsturi, tradīcijām un sasniegumiem, izmantojot skolas muzeja krājumus.

Muzeja prezidentes ir skolnieces Ieva Indriksone un Viktorija Potapenko, muzeja pedagogs – Natalja Naumeca un Inna Trukšāne.

Izaugsme caur zinātniski pētnieciskajiem darbiem

Rīgas Valsts vācu ģimnāzijas muzeja padome un vēstures pulciņa pārstāvji kopējās sanāksmes laikā, apspriežot valsts svētku

pasākumu norisi novembrī un gatavošanos konkursskatei, secināja, ka skatei izvirzīs pašu rediģēto ģimnāzijas vēsturei veltīto zinātniski pētniecisko darbu apkopojumu datorsalikumā un videofilmu par ģimnāzijas vēstures aktualitātēm, sasniegumiem un izaugsmi 21. gadsimtā.

Muzeja prezidents ir skolnieks Emīls Siliņš, muzeja pedagogs – Māris Zvaigzne.

Jaunās paaudzes sasniegumi

Rīgas 40. vidusskolas muzejnieki ir apkopājuši materiālus par nozīmīgākajiem šodienas skolotājiem skolā un jaunās paaudzes sasniegumiem. Šo materiālu skolas muzeja komanda iesniedza arī konkursam „Jaunais Latvijas kultūras kanons”, ko organizē Latvijas Kultūras akadēmija sadarbībā

Skolas muzeji ir apkopājuši materiālus, kas raksturo skolas lomu personību izaugsmes un skolēnu izcilības sekmēšanā, kā arī patriotu darbības veicināšanā.

ar Latvijas Republikas Kultūras ministriju, Socioloģijas un kultūrizglītības asociāciju, Valsts izglītības satura centru.

Muzeja prezidente ir skolniece Kristīna Javnaiste, muzeja pedagogs – Ļubova Ruško.

Latvijas simtgadībā

Rīgas internātvidusskolas bērniem ar dzirdes traucējumiem skolēni kopā ar literatūrzinātnieci Ievu Zuicenu skolotāju Zeibotu ģimenes atdusas vietā Rīgas 1. Meža kapos.

Videofilma par muzeja izaugsmi

Rīgas Valsts 1. ģimnāzijas muzejnieki ir izveidojuši videofilmu par skolas muzeja izaugsmi: skates darbā ir apkopoti materiāli par to, kā radās ģimnāzijas muzejs, par personībām, kuru neatlaidībai pateicoties muzejs tapa, par muzejnieku ieskatā nozīmīgākajiem muzeja gidu zinātniski pētnieciskajiem darbiem un citiem materiāliem.

Pašlaik skolas muzeja kolektīvs gatavojas arī muzeja 50. gadskārtas konferencei 1. decembrī. Tās moto „Kas pagātni pēti, tas nākotni svēti” ir devis ģimnāzijas 1883. gada absolvents Rainis.

Muzeja prezidente ir skolniece Maija Priedniece, muzeja pedagoģe – Aina Elita Zumente.

Arī Rīgas 25. vidusskola skatē piedalīsies ar videofilmu, turklāt nodos muzejam vēstījuma ierakstu ceļojošo albumu par darbu 2016./2017. mācību gadā.

Muzeja prezidente ir Sabīne Strautiņa, muzeja pedagoģe – Rudīte Liepiņa.

Muzeja krājuma jaunieguvumi

Rīgas internātvidusskolas bērniem ar dzirdes traucējumiem muzejs ir saņēmis skaistu literatūrzinātnieces Ievas Zuicenas dāvinājumu – materiālus par šīs skolas skolotājiem Annu Matildi Zeibotu un Hermani Zeibotu.

Skolas muzejs lepojas ar saviem bijušajiem un tagadējiem skolotājiem un īpaši ar jaunieguvumu – Ģederta Odiņa vēstuli vecākiem (A. M. Zeibotas vecvecākiem), datētu ar 1900. gada 16. janvāri Pēterburgā. Tur rakstīts: „Dārgie vecāki! Pirmais pienākums man tagad, zināms, ir Jums daudz un daudzkārtīgi pateikties par skolas naudu. Simtu, simtu paldies! Zinu,

ka Jums tas diezgan grūti nācās pie tagadējām zemajām labības un citu ražojumu cenām. Par to es arī būšu Jums vienmēr pateicīgs un nekad neaizmirsīšu Jūsu labdarījumu...”

Skolas 1. stāvā ir aplūkojama skolas muzejnieku veidotā izstāde par skolotājiem A. M. Zeibotu un H. Zeibotu. H. Zeibots, Ziemeļlatvijas armijas 2. Cēsu pulka Skolnieku rotas brīvprātīgais, par nopelniem Latvijas labā ir apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni. Gaidot Lāčplēša dienu, skolas muzejnieki devās uz Zeibotu ģimenes atdusas vietu, lai godinātu savus skolotājus.

Muzeja prezidenti ir Paula Marija Znatnaja un Māris Meirāns, muzeja pedagoģe – Inguna Poga. ■

Rīgas Lietuviešu vidusskola skates žūrijai ir iesniegusi materiālu par skolas starptautisko sakaru nozīmību skolas izaugsmē.

Andreja Pumpura Rīgas 11. pamatskola skatē iesniedza elektronisku grāmatu par skolas vēsturi. Skolas vēstures muzeja prezidents Edijs Aizgirevičs ir pats jaunākais (6. klase) starp visiem Rīgas skolu muzeju prezidentiem, bet arī visa komanda ir kārtīgi sava darba darītāji. Muzeja pedagoģe ir Guna Rīdere.

7. novembrī Rīgas skolu vēstures muzeju prezidenti (14. novembrī arī pagājušā gada skates uzvarētāja Rīgas 25. vidusskola) izmantoja Rīgas domes Rīgas pieminēkļu aģentūras sagādāto iespēju apmeklēt Brīvības pieminēkļa Goda zāli, lai pēc tam kā vēstneši stāstītu savās skolās par Latvijas brīvības cīņu nozīmi un papildinātu muzeja krājumu ar savu vecāku un skolotāju pieredzes stāstiem par dalību valsts izveidošanā un atjaunošanā.

Kino ir spēcīgs instruments savas identitātes apzināšanai

IK ILZE BRINKMANE

Uz diskusiju par patriotismu un pašmāju kinofilmu nozīmi tā veicināšanā 9. novembrī savās telpās aicināja uzņēmums „Latvijas mobilais telefons” (LMT), kas finansiāli atbalsta un tādējādi sekmē latviešu kinomākslas attīstību.

2018. gada 19. janvārī notiks filmas „Nameja gredzens” pirmizrāde, un 2019. gada 11. novembrī skatītājus uzrunās filma „Dvēseļu putenis”.

Stāsts ar emocionālu līdzpārdzīvojumu

„Jau Aleksandra Grīna grāmatā „Dvēseļu putenis” atklājas un arī filmā mēģinām parādīt, kā cilvēks sāk apzināties vēlmi pēc Latvijas, pēc kopējas valsts, kā mēģina definēt savu identitāti. Manuprāt, kino valodā ir jāizstāsta ļoti personīgs stāsts, lai varētu izjust, kāpēc bija un ir vērts par kaut ko cīnīties. Ir pagājuši tikai 100 gadi, bet daudzi bieži aizmirst, ka sava valsts un iespēja izteikties nav radusies tāpat vien – šī dāvana ir izcīnīta,” stāsta filmas „Dvēseļu putenis” režisors **Dzintars Dreiberģs**.

Filmu producents **Andrejs Ēķis** un režisors **Aigars Grauba** jau ir radījuši vairākas filmas, kas daudzos atmodinājušas patriotisma jūtas, piemēram, daudzi sportisti ir atzinuši, ka pēc filmas „Sapņu komanda 1935” noskatīšanās esot sapratuši, kāpēc spēlēt basketbolu.

Kā atklāj A. Ēķis, filmas „Rīgas sargi” iespaidā vismaz 12 jaunieši ir pieteikušies dienēt Latvijas armijā, bet kāds sešpadsmitgadīgs puisis, kurš kā brīvprātīgais patlaban piedalās filmas „Dvēseļu putenis” tapšanā, teicis, ka „Rīgas sargu” epizodes zina no galvas. Nacionālā kino centra vadītāja **Dita Rietuma** norāda, ka vēsturiskās filmas, kas akcentē identitātes tēmu un rada sava veida nacionālo mitoloģiju, pasaules kino kontekstā vienmēr ir veiksmīgi atradušas ceļu pie skatītājiem.

„Latvijas simtgadības programā ir 16 pilnmetrāžas filmu: sešas spēlfilmas, astoņas dokumentālās un divas animācijas filmas. Patlaban jau ir notikusi filmu „Vectēvs, kas bīstamāks par datoru” un „Ievainotais jātnieks” pirmizrāde. „Ievainotais jātnieks” ir stāsts par tēlnieku Kārli Zāli, kurš veidoja Brīvības pieminekli. Manuprāt, ar patriotismu nav jāsāista tikai vēsturiskas lielās filmas, jo patriotiski stāsti var būt arī filmas ģimenei, biogrāfiskas filmas,” uzskata D. Rietuma.

LMT prezidents **Juris Binde** ir pārliecināts, ka visprecīzāk patriotismu esot formulējusi

FOTO: Kristīne Blūma

Žurnālists Sandijs Semjonovs (no kreisās) diskusijā „Kino un patriotisms” ar producentu Andreju Ēķi un režisoru Dzintaru Dreiberģu diskutē par gaidāmajām filmām „Nameja gredzens” un „Dvēseļu putenis”.

rakstniece Anna Brigadere: tā ir triāde „Dievs, daba, darbs”. Viņaprāt, patriotisma pamatā ir ideja, ticība, daba ir arī māja, ģimene. „Daudzām tautām ir filozofisks uzskats, ka zeme, kurā dzīvojam, mums nepieder – to esam saņēmuši mantojumā no senčiem un esam aizņēmušies no saviem pēctečiem. Un tikai ar godprātīgu un pašaiizliedzīgu darbu šo zemi pēctečiem varam nodot labākā stāvoklī, nekā esam saņēmuši. Ir parādības, par kurām ir jāatgādina regulāri, un ceru, ka uzņemtais filmas to palīdzēs izdarīt. Latviešu tauta, kas dzīvo 64 tūkstošos kvadrātkilometru, nav nekādi sērdieniši un nabadziņi, bet tā ir tauta ar senām saknēm un kultūru, tauta, kas neskaitāmas reizes ir cīnījusies par savu brīvību. Ja neatkarības un patriotisma gēns

“Latviešu tauta, kas dzīvo 64 tūkstošos kvadrātkilometru, nav nekādi sērdieniši un nabadziņi, bet tā ir tauta ar senām saknēm un kultūru, tauta, kas neskaitāmas reizes ir cīnījusies par savu brīvību. Ja neatkarības un patriotisma gēns nebūtu dzīvs, tad arī 1990. gadā neatkarības atjaunošana nenotiktu.

nebūtu dzīvs, tad arī 1990. gadā neatkarības atjaunošana nenotiktu,” uzsver J. Binde.

Diskusijas vadītājs **Sandijs Semjonovs** aicina atklāt, kā valsts izpildvara un politiķi izprot kino iespējas izstāstīt stāstus, kas ietekmē vērtību, to vidū patriotisma, izpratni, sākot ar ģimeni, skolu utt. D. Rietuma informē, ka Latvijas simtgadības kontekstā filmas „Dvēseļu putenis” un „Nameja gredzens” ar Valsts kultūrkapitāla fonda palīdzību ir atbalstītas ar 1 un 1,2 miljonu eiro lielu finansējumu, bet citus gadus atbalsts ir bijis vismazākais starp Baltijas valstīm, tādēļ uzņemts vien pāris filmu gadā.

Dz. Dreiberģs piebilst, ka Latvijā ir visai maz uzņēmēju, kas var aktīvi iesaistīties kultūrvides veidošanā, sniedzot finansiālu atbalstu, jo vairākums, to vidū bankas, ir atkarīgs no mātesuzņēmuma citā valstī.

„Šogad piešķirto valsts budžetu kino var salīdzināt ar divu tramvaju iegādi, bet kinomāksla ir ilgtermiņa ieguldījums. Vēstures atainojums ir sava veida mācībstunda. Lai gan mācīties no citu kļūdām ir grūti, kino ļauj to pieredzēt un tātad par to padomāt piekritot vai nepiekritot,” uzskata režisors.

Atbildot uz jautājumu, cik vēsturiski precīzai ir jābūt filmai (piemēram, jau uzņemtais filmas ir skatījušies daudzi skolēni), Dz. Dreiberģs informē, ka filmas „Dvēseļu putenis” scenārija izstrādē ir pieaicināti astoņi vēsturieki, bet viņu vidū nav vienprātības, jo pieejamajā literatūrā ir faktu nesakritības. Taču režisors ir pārliecināts, ka kinomākslā ir

jārada galvenokārt emocionāls līdzpārdzīvojums, lai skatītājos sekmētu interesi vērot vēsturiskos notikumus uz ekrāna, bet, ieliekot istas un precīzas detaļas no patiesiem dzīves notikumiem, filma tikai iegūst.

A. Ēķis piebilst, ka, veidojot filmu „Nameja gredzens”, ir citāda situācija, jo vēstures liecību par šo laiku nav daudz. Vēsturiski daudz precīzāk notikumi ir atainoti filmā „Baiga vasara”.

J. Binde atgādina, ka Latvijas vēsture ir pasaules vēstures krustceļi un filma „Dvēseļu putenis” atklās vienu Pirmā pasaules kara epizodi, kas Eiropā radīja ģeopolitiskās pārbīdes, radot jaunas valstis, tādēļ filma varētu raisīt interesi arī citu valstu skatītājos.

Filmas tapšanā ir iesaistījušies ap 300 brīvprātīgo, kuri ir gatavi kaut stundām atrasties ledusaukstā ūdenī, tādēļ filmas režisors uzskata – patriotisms ir dzīvs un pārmantots no latviešu strēlniekiem, kas bija skolēni, studenti, mākslinieki, sportisti, strādnieki.

„Lai gan man šķita, ka par šiem notikumiem zinu daudz, sapratu, ka tomēr zinu visai maz. Visu filmā nevarēsim atklāt, tādēļ veidojam grāmatu, būs arī interneta vietne *dveseluputenis.lv*, lai jaunieši saņemtu vairāk informācijas jau pirms filmas parādīšanās uz ekrāna. Tālaika strēlnieku vairs nav starp dzīvajiem, diemžēl maz ir uzklaušas un dokumentētas viņu liecības,” stāsta Dz. Dreiberģs.

Diskusijas dalībnieki secina, ka tikai sirdsgudri cilvēki, kas pašaiizliedzīgi dara savu darbu, padarīs Latviju stiprāku.

Kinolektorijs skolēniem un jauniešiem

Kinoteātris „Splendid Palace” sadarbībā ar jaunatnes organizāciju „Jest,” jau trešo gadu piedāvā skolēnu un jauniešu kinolektoriiju. Rēķinoties ar tuvākajā laikā gaidāmo Latvijas kino ražu, kas ir saistāma arī ar Latvijas simtgadības norisēm, šoreiz kinolektorijā tiks aplūkotas četras pavisam jaunas dažādu žanru Latvijas filmas.

Kinolektorijā „Latvijas filmas skolu jaunatnei” piedalīsies filmu režisori un radošo komandu pārstāvji, kas stāstīs par filmu uzņemšanas gaitu no ieceres līdz pabeigta versijai, uzsverot katras filmas specifiskajiem būtiskākajiem jautājumiem. Sarunas vadīs jaunās paaudzes lektori un kino entuziasti – skolēnu vienaudži.

Lektorija sezona sāksies jau neilgi pēc Latvijas valsts svētkiem, 23. novembrī, ar Askolda Saulīša vēsturiski dokumentālo filmu „Astoņas zvaigznes”, kurā ir pētīta latviešu strēlnieku bataljonu vēsture no to izveides pirmajām kaujām līdz Krivijas pilsoņu kara beigām, kad liela daļa strēlnieku atgriezās jaundibinātajā Latvijas valstī.

Kinolektorijs ir piemērots 8.–12. klases skolēniem. Abonementu uz visām četrām lekcijām var iegādāties par vienotu cenu – 16 eiro; skolēnus pavadošajiem skolotājiem ieeja būs bez maksas. Atsevišķiem interesentiem biļetes būs pieejamas kinoteātra „Splendid Palace” kasē īsi pirms lektorija sākuma. Abonementu uz skolēnu kinolektoriiju ir iespējams iegādāties kinoteātra „Splendid Palace” mājaslapā un kasē. ■

TURPINĀM

iespiestās un elektroniskās avīzes „Izglītība un Kultūra”,
elektronisko žurnālu „Pirmsskolas Izglītība” un
„Vecākiem”, iespiestā žurnāla „Praktiskie Rokdarbi”
2018. gada abonēšanas kampaņu REDAKCIJĀ!
Laikraksta gada abonements – 66,50 EUR
(cena VAS „Latvijas pasts” – 70 EUR)
KOMPLEKTĀ IZDEVĪGĀK!

1. „Izglītība un Kultūra” +
iespiestais žurnāls „Praktiskie
Rokdarbi” – 86,48 EUR

2. Žurnāli „Pirmsskolas
Izglītība” + „Vecākiem”
elektroniski (PDF) – 56 EUR

3. „Izglītība un Kultūra” +
„Pirmsskolas Izglītība” + „Vecākiem”
elektroniski (PDF) – 122,50 EUR

4. „Izglītība un Kultūra” +
iespiestais žurnāls „Praktiskie
Rokdarbi” + „Pirmsskolas
Izglītība” + „Vecākiem”
elektroniski (PDF) –
142,48 EUR

5. „Izglītība un
Kultūra” +iespiestais
žurnāls „Praktiskie
Rokdarbi” + „Vecākiem”
elektroniski (PDF) –
114,48 EUR

6. „Pirmsskolas
Izglītība” + „Vecākiem”
elektroniski (PDF) +
iespiestais žurnāls
„Praktiskie Rokdarbi” –
75,98 EUR

7. „Izglītība un
Kultūra” + „Vecākiem”
elektroniski (PDF) –
94,50 EUR

Laikraksta „Izglītība un Kultūra” (IK) un elektronisko izdevumu
„Pirmsskolas Izglītība” (PI) un „Vecākiem” (V) abonēšanas cenas 2018. gadam

N. p. k.	Komplekta nosaukums / Mēnesis	I	II	III	IV	V	VI	VII*	VIII	IX	X	XI	XII
1.	IK (iespiesta vai elektroniska)	6,55	13,30	32,30	37,05	44,65	47,50		55,10	57,00	62,70	66,50	66,50
2.	V	2,70	5,40	8,10	10,80	13,50	16,20		21,60	24,30	27,00	28,00	28,00
3.	IK + V	9,25	18,70	40,40	47,85	58,15	63,70		76,70	81,30	89,70	94,50	94,50
4.	PI + V	6,20	12,00	21,00	24,80	31,00	37,20		49,60	50,90	52,50	56,00	56,00
5.	IK + PI + V	12,75	25,30	53,30	61,85	75,65	84,70		104,70	107,90	115,20	122,50	122,50
6.	IK + iespiestais žurnāls „Praktiskie Rokdarbi” (PrR)		16,75		43,95		57,49		68,54		79,59		86,48
7.	IK + PrR ar pielikumiem		16,75		43,95		61,45		68,54		79,59		94,40
8.	IK + PI + V + PrR		28,75		68,75		94,69		118,14		132,09		142,48
9.	IK + PI + V + PrR ar pielikumiem		28,75		68,75		98,65		118,14		132,09		150,40
10.	IK + V + PrR		22,15		54,75		73,69		90,14		106,59		114,48
11.	IK + V + PrR ar pielikumiem		22,15		54,75		77,65		90,14		106,59		122,40
12.	PI + V + PrR		15,45		31,70		47,19		63,04		69,39		75,98
13.	PI + V + PrR ar pielikumiem		15,45		31,70		51,15		63,04		69,39		83,90

* Jūlijā laikraksts un tā pielikumi neiznāk ne drukātā, ne elektroniskā formātā

LEKCIJAS, SEMINĀRI, KURSI

25. novembrī

Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātē Jūrmalas gatvē 76 plkst. 10.00–14.00 notiks Kultūras pedagogu biedrības lektorija „Kultūras studijas” pirmā nodarbība, kurā folklorists, muzikologs un komponists *Dr. art. Valdis Muktupāvels* lasīs lekciju „Kas ir mūzikas kultūra, un kā uztvert un izprast svešu (ne-savu?) mūzikas kultūru”, kā arī lekciju „Ārpuseiropas mūzikas kultūras”, bet kultūras procesu pētnieks *Dr. sc. admin. Andrejs Mūrnieks* uzstāsies ar referātu „Eksistenciālo problēmu nozīme kultūrā un to atspoguļojums mākslas tēlos”. Pieteikšanās: kulturaspedagogi@gmail.com vai 25915978; mājaslapa: www.kulturaspedagogi.lv.

VISC Strūgu ielā 4 Rīgā notiks Latvijas bērnu un jauniešu folkloras kopu vadītāju, folkloras skolotāju un metodiķu profesionālo kompetenču pilnveides kursi.

27. novembrī

RIIMC Kaņiera ielā 15 plkst. 10.00–13.00 notiks kursi „Stājas vingrinājumi pirmsskolā” pirmsskolu sporta pedagogiem.

28. novembrī

PIKC „Rīgas Tehniskā koleģiā” Lēdmanes ielā 3 notiks prak-

tiskās darbības seminārs profesionālās izglītības iestāžu autotransporta nozares pedagogiem un prakšu vadītājiem (2. daļa).

RIIMC Kaņiera ielā 15 plkst. 14.00–18.30 notiks kursi „Pozitīvas audzināšanas principi” visiem pedagogiem.

RIIMC Kaņiera ielā 15 plkst. 15.00–18.00 notiks kursi „Emocionālās inteliģences un paškontroles nozīme pirmsskolas pedagoga darbā” pirmsskolas izglītības iestāžu (kuras īsteno speciālās programmas) pedagogiem.

28.–30. novembrī

RIIMC Kaņiera ielā 15 plkst. 9.00–12.00 Rīgas pirmsskolas izglītības iestādes „Domino” vadītāja Irina Černogoroda vadīs kursus „Rokas sagatavošana rakstīšanai pirmsburtnīcas periodā no 1,6 gadu vecuma pirmsskolā” pirmsskolu skolotājiem.

29. novembrī

RIIMC Kaņiera ielā 15 plkst. 9.00–13.30 notiks kursi „Bērna emocionālā audzināšana un pozitīva disciplinēšana pirmsskolā” pirmsskolu skolotājiem.

RIIMC Kaņiera ielā 15 plkst. 15.00–18.00 notiks seminārs „Kā iekļaut problēmbērņus skolā” vispārizglītojošo skolu pedagogiem.

DAILES TEĀTRIS

KOLINS HIGINSS

Harolds un
Moda

Komēdija ar pašnāvībām 2 daļās
Pirmizrāde – 2017. gada 16. novembrī

Režisors – Pauls Timrots
Izrādes māksliniece –
Ilze Vitoliņa
Gaismu māksliniece –
Māra Vaļikova

LOMĀS:
Lilita Ozoliņa, Mārtiņš Upenieks,
Indra Briķe, Ērika Eglija, Juris
Bartkevičs, Pēteris Liepiņš, Edijs
Zalaks, Sarmīte Rubule

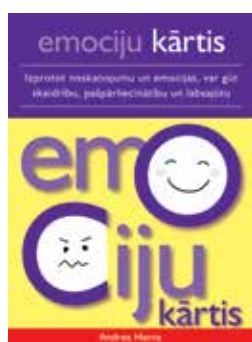
Informācija pa tālr. 67294444 Kases darba laiks: 10.00–19.00; S., Sv. 11.00–18.00
www.dailesteatris.lv

Dzīvnieki. Mācies ar brīnumkartītēm!

Komplekts „Dzīvnieki. Mācies ar brīnumkartītēm!” ir veidots tā, lai bērns jau agrā vecumā ar prieku iepazītu dzīvnieku pasauli. Kastē ir 30 kartīšu ar vārdiem, teikumiem un attēliem. Rotaļējoties ar šīm kartītēm, bērns paplašinās vārdu krājumu un mācīsies veidot teikumus, attīstīs sākotnējo prasmi izlasīt atsevišķus vārdus, mācīsies zīmēt lielos iespiedburtus. Komplektā ir 15 abpusēji lasāmas atbīdāmas kartītes ar attēliem un tekstu, kā arī ieteikumi vecākiem, kā palīdzēt bērnam attīstīt dažādas prasmes. ■

Emocijas – mūsu skolotājs

Emocijas ir enerģijas forma, ko veido mūsu pasaules uztvere – tas, kā reaģējam uz dažādām situācijām, notikumiem, apkārtējiem cilvēkiem. Pārsvārā emocionālo reakciju veido daudzējādas cieši savijušas emocijas, piemēram, kad dusmojamies, varam just arī vilšanos un neapmierinātību. Ļoti bieži mums pašiem ir grūti izprast un izskaidrot savas izjūtas. Emocijas var būt gan draugs, gan ienaidnieks, tādēļ svarīgi ir tās pazīt, izprast un pieņemt.

Britu psihoterapeite Andrea Harna ir radījusi metodi, kas ir balstīta uz kognitīvi biheiviorālās terapijas un apziņības prakses principiem un palīdz izprast dažādus noskaņojumus un emocijas. Metodes pamatā ir darbs ar kārtīm. Uz katras kārtis ir atainota noteikta emocionālo stāvokli raksturojoša sejiņa un izteikums, bet otrā pusē – īsi un kodolīgi jautājumi, kas palīdz izprast konkrēto noskaņojumu, kā arī afirmācija pozitīvai domāšanai.

A. Harnas metode ir piemērota gan pašizziņai individuāli, gan darbam grupās, turklāt kārtis var lietderīgi izmantot skolotāji, psihologi un sociālie darbinieki. „Psihologijai nav jābūt sarežģītai,” atzīst A. Harna. Darbs ar kārtīm ir patīkams, vienkāršs, bet vienlaikus spēj sniegt būtiskas atklāsmes par cilvēka emocionālo pasauli.

Mācoties saprast emocijas, mēs kļūstam spēcīgāki. Tās ir cilvēka labākais skolotājs. Pazīstot fiziskos simptomus, kas parādās reizē ar noteiktām izjūtām, iemācāmies kontrolēt savu prātu un rīcību. Tā ir iespējams gūt pārliecību par sevi, vairot emocionālo inteliģenci un piedzīvot pozitīvas pārmaiņas. ■

Raibā pasaule. 1. klase. Latviešu valoda, 1 Interaktīvs mācību materiāls

Apgāds „Zvaigzne ABC” ir sagatavojis jaunu interaktīvo mācību materiālu, kas ir lietojams datorā vai planšetdatorā ar interneta pieslēgumu. Materiāls „Raibā pasaule. 1. klase. Latviešu valoda, 1” ir veidots pēc daudzās skolās izmantotās mācību grāmatas ar tādu pašu nosaukumu, papildinot ar skolotājas Maritas Dzenes izstrādātajiem uzdevumiem. Interaktīvo mācību materiālu var izmantot neatkarīgi no mācību grāmatas, jo iekļautie uzdevumi ir daudzveidīgi un paredzēti dažādu prasmju nostiprināšanai 1. klases pirmajā pusgadā.

Interaktīvo mācību materiālu veido četras uzdevumu nodaļas, kurās skolēni apgūst burtiņus, mācās lasīt, pilnveido klausīšanās prasmes. Lai palīdzētu skolēniem, kuri ir dzīvojuši ārzemēs vai kuriem latviešu valoda sagādā grūtības, visus uzdevumu nosacījumus ir iespējams noklausīties. Tādējādi bērni dzird pareizu vārdu izrunu, kā arī var vieglāk izpildīt uzdevumus. Garākie teksti, piemēram, pasakas un stāsti, arī ir audioformātā. Savukārt materiālā iekļautie uzdevumi ir daudzveidīgi, piemēram, stāsta sakārtošana pareizā secībā, atbilžu sniegšana pēc lasī-

šanas vai klausīšanās uzdevuma, darbs ar attēliem, kas veicina teksta izpratni, pieturzīmju un burtu pazišanas uzdevumi, kā arī vēl citi (kopskaitā 76) uzdevumi. Strādājot ar šo materiālu, skolēns gūst tūlītēju atgriezenisko saiti skaņas un krāsas signāla veidā, bet katras nodaļas beigās ir uzmuntrinošs apsveikums par paveikto darbu.

Materiālā iekļautā piektā nodaļa ir paredzēta rakstītprasmes pilnveidošanai. Tajā ir iekļauti 137 nelieli video, kuros skolēns var vērot burtu, burtu savienojumu un vārdu rakstību atbilstīgi šobrīd pieņemtajiem rakstības noteikumiem. Skatoties burtu rakstības video, skolēni ne tikai var mācīties pareizu rakstību, bet arī pārbaudīt, vai attiecīgo vārdu ir uzrakstīju-

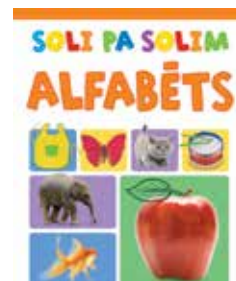
ši tā, kā tas ir parādīts. Par burtu rakstības video īpaši atzinīgi ir izteikušies skolotāji, kuri piedalījās interaktīvā materiāla „Raibā pasaule. 1. klase. Latviešu valoda, 1” aprobēšanā, norādot, ka minētais materiāls ļauj strādāt ar dažādu zināšanu līmeņu skolēniem un individualizēt mācību procesu.

Interaktīvo mācību materiālu ir iespējams izmantot gan skolā pedagoga vadībā (individuāli vai frontāli), gan mājās. Tā izmantošanai nav nepieciešama specifiska programmatūra, tikai dators vai planšetdators ar interneta pieslēgumu. Materiālu var iegādāties gan izglītības iestādes, gan privātpersonas apgāda „Zvaigzne ABC” mājaslapas www.zvaigzne.lv sadaļā „Tiešsaistes”. ■

Sērija „Soli pa solim”

Šajā sērijā ietilpst piecas grāmatas: „Alfabēts”, „Skaitļi”, „Krāsas”, „Laukos”, „Vārdi”. Tās ir domātas bērniem, sākot ar trīs gadu vecumu. Jaunākā no grāmatām „Alfabēts” iepazīstina bērnu ar burtiem. Vērojot attēlus, izrunājot vārdus un klausoties pieaugušā runā, mazulis soli pa solim iepazīs alfabēta lielos un mazos burtus, attīstīs valodu, gūs izpratni par attēla un jēdziena savstarpējo saistību.

Ikvienu no košajām sērijas grāmatām paplašina mazuļa priekšstatus par apkārtni pasauli un veicina nepieciešamo prasmju attīstību. ■

Apgāda „Zvaigzne ABC” izdevumi 2017. gada OKTOBRĪ

- ◆ Aut. kol. **Pasaules vēsture pamatskolai, 3.** Skolotāja grāmata
- ◆ V. Ivbulis. **No indiešu civilizācijas vēstures**
- ◆ **Kur tu esi, mazais suņuk?** Grāmata ar lodziņiem
- ◆ **Kur tu esi, mazais kaķēn?** Grāmata ar lodziņiem
- ◆ **Kas dzīvo mežā?** Grāmatpuzle mazulim
- ◆ **Mazuļa pirmā grāmata – autobusiņš**
- ◆ **Ugunsdzēsējs steidz palīgā.** 11 skaņas
- ◆ R. Svaža, D. Ozols. **Naudīņas ceļojums**
- ◆ V. Veldze. **Tiranozauram plāni klājas**
- ◆ R. Skotons. **Runcis Puncis un bibliotēkā nenodotā grāmata**
- ◆ D. Smita. **101 dalmācietis**
- ◆ R. Skotons. **Runča Puncča skolas superbrauciens**
- ◆ E. Litvins. **Kaķis Pičs**
- ◆ Dr. Seuss. **Kā Grinčs nozaga Ziemassvētkus**
- ◆ Dr. Seuss. **Glaunais runcis**
- ◆ Dž. Lūisa. **Ringa.** Sērija „Kucēnu akadēmija”
- ◆ Dž. Lūisa. **Lūce un desu zaglis.** Sērija „Kucēnu akadēmija”
- ◆ A. Lindgrēne, I. Viklande. **Trokšņu ciema bērni**
- ◆ T. Parvela. **Muris un Vufs ceļ mājā**
- ◆ T. Parvela. **Ella un rokeris Pauls**
- ◆ B. Pirss. **Viljams Ventons un luridija zaglis**
- ◆ D. Lendijs. **Kaulainais detektīvs Blēzagabals Jaukums. Bezsejainie**
- ◆ S. de Mari. **Hanija. Gaismas bruņinieks**
- ◆ V. B. Kameron. **Beilija stāsts**
- ◆ N. Geimens. **Vārdotāja un vārpstiņa**
- ◆ **Mana noslēpumu grāmata. Tikai meitenēm.** Spēles, uzdevumi, mīklas
- ◆ **Mana noslēpumu grāmata. Ļoti slepeni (zēniem)**
- ◆ R. Skerij. **Auto un citi braucamie**
- ◆ **Ripley's. Gribi tici, gribi ne!** Atslēga uz neparasto
- ◆ I. Auziņš. **Klusums nav mēms.** Dzeja
- ◆ M. Grietēna. **Nāve Londonā.** Detektīvromāns
- ◆ M. Grietēna. **Hosams Abu Meri. Libānietis.** Sirdī latvietis. Autobiogrāfija
- ◆ A. Freimanis. **Katls.** Romāns
- ◆ B. T. Bredforda. **Kavendonas sievietes.** Triloģijas 2. grāmata. Romāns
- ◆ B. Zile. **Melu meistars.** Romāns
- ◆ I. Bauere. **Dieva riekšavā.** Romāns
- ◆ K. Leine. **Mūžības fjorda pravieši.** Romāns
- ◆ Č. Mārtins. **Kalns starp mums.** Romāns
- ◆ Š. Lūkas. **Tavs ideālais gads.** Romāns
- ◆ Dž. Aberkrombijs. **Puse kara.** Triloģijas „Sašķeltā jūra” 3. daļa. Jauniešu romāns
- ◆ G. Grass. **Par beidzamību.** Atziņas
- ◆ B. Grifits. **Jauns skatījums uz realitāti.** Rietumu zinātne, austrumu misticisms un kristīgā ticība
- ◆ M. Vikings. **Mazā hygge grāmata.** Universāls labsajūtas, omulības un laimes noslēpums
- ◆ R. Rors. **Gaidot Ziemassvētkus.** Meditācijas katrai adventa dienai
- ◆ L. Bērne. **Cerības vēsts no eņģeļiem**
- ◆ B. Vēra. **Tavs pārmaiņu gads.** 52 esejas par dzīvi bez nožēlas
- ◆ B. Marklunds. **10 padomi. Jūties labāk un dzīvo 10 gadus ilgāk**
- ◆ E. Gilberta. **Lielā burvība. Drosme dzīvot radoši**
- ◆ A. Herna. **Emociju kārtis**
- ◆ Dž. Tomasa. **Mājas detox. Brīvs no krāmiem.** Padomi
- ◆ I. Galēja. **Dārzeni.** Idejas, padomi, receptes
- ◆ **101 iemesls iedzert glāzi vīna un citi nieki**
- ◆ **Mūsu mazuļa grāmata.** M. Stārstes zīmējumi. Albums
- ◆ **Ģimenes dienas plānotājs 2018**